

බිත්තිය මත ඇඳි චිත්‍රයක දිස්වෙන...

නිවනේ පත්‍රිවිඳය

අතිපූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේ

එදා දැසදැහැසක් සක්වල සිසාරා

තථාගත සම්මා සම්බුදු වදනින්, අනන්ත තපායෙන් .....

- 'බාහිර සියල්ල' තත් වූ පරිදි දැන, දුටු විට
ආධ්‍යාත්මයේ 'සියල්ලට ම' යෙදෙන කෙලෙස් ක්ෂය වී,
'නිර් - වාන' නම් වූ නිර්-භය ක්ෂේමභූමිය වෙතටම
ලඟා වන අරිආටඟ මග - **ඡායුඤ්ඤ** .....

නිවනේ පණිවිඩය.....,

සු - දස්සන නමින් මෙහි වැඩි ඒ බුදුපුත් වදනින්
අද ද මෙලෙසින් ලොව සිසාරා පැතිර යන බව,
එල්. ඊ. සිගේරා පියාණනි, කේ. ලිලිනෝනා මෑණියනි,
ඩී. පී. රාජපක්ෂ මෑණියනි, අයි.එස්. කරුණාරත්න පියාණනි,

බබ මතභව ද දැනේවා

ඒ පණිවිඩය ලෝ සත වෙත පිදෙන
මේ පුත්‍ය ප්‍රභාවේ ආලෝකය මතින්.....,
අද ඇසෙන 'ඒ බුදුපුත් වදන්' නොවෙනස්ව, එලෙසින්ම

බබ මතභව වෙතට ද සන්නිවේදනය වේවා!

ආනන්ද කරුණාරත්න
සසංක සිගේරා

බිත්තිය මත ඇඳි චිත්‍රයක දිස්වෙන...

නිවනේ පත්‍රිවිධිය

අතිපූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේ

ප්‍රථම මුද්‍රණය
2016 පෙබරවාරි

අනුරාධපුර, ලබුනෝරුවකන්ද ආරණ්‍යසේනාසනයේ
ධර්මාචාර්ය

අතිපූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේ
විසින් 2015-11-25 දින කොහුවලදී
පවත්වන ලද ධර්මදේශනයකි.

පිටපත් කිරීම
සසංක සිගේරා

සෝදුපත් බැලීම සහ සංස්කරණය
වසන්තා කරුණාරත්න

අවසන් පිටපත සකස්කිරීම
දිල්ලැක්ෂි වීරරත්න

පොත පිළිබඳ විමසීම්
කුමාර් ප්‍රනාන්දු 0777802007

නොමිලයේ බෙදා හැරීම පිණිසයි.

නමොතස්ස භගවතො අරභතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ශ්‍රද්ධාබුද්ධිසම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, මේ පින්වත් සියලුදෙනා දැන් මේ මොහොතේ සුදානම් වෙන්නේ ලොව්තුරා අමාමැණි බුදුරජාණන්වහන්සේ සකල සත්වයන් කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවනය කරන්නයි. විශේෂයෙන්ම මේ දේශනාව තුළ හැම දෙනාම බොහෝම ඕනෑකමින්, හිතේ හිතේ නොයෙක් විතර්ක ගොඩනගා ගන්නේ නැතුව, සිත නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල දුවන්නට නොදී, මේ දේශනාව ඔස්සේ ම මනස යොමු කරන්නට ඕනේ. හොඳින් ධර්මය ශ්‍රවනය කරන්නට ඕනේ.

මේ ඇහෙන වචන ඇහෙන කොට තමන්ට තේරෙන අදහස් වලට දහම් කරුණුවත් විමසන්නට යන්නේ නැතුව, මේ පෙන්නන දේ මොකක්ද, මේ කියන්නේ මොකක්ද කියලා ප්‍රශ්නාර්ථ ස්වරූපයෙන් හොඳට මේ දේශනාවට නැඹුරුවෙලා ශ්‍රවනය කරන්න කියන අදහස මුලින්ම මතක් කරනවා.

පින්වතුනි, බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා “මහණෙනි, මේ චතුරාර්යසත්‍යය ධර්මය නැමැති එකම ධර්මය අවබෝධ නොවීම නිසා, අවබෝධ කර නොගැනීම නිසා - මේ සත්ව වර්ගයා මීයන් විසින් කපා අවුල් කරන ලද රෙදි වියන්නන්ගේ නූල් කැටියක් වගේ අවුල් කරගෙන, ඒ වගේම එකට ගෙතුණු කුරුලු කුඩුවක් වගේ ගෙතිලා, ඒ වගේම පැටලුණු පඹගාලක් වගේ පටලවාගෙන, අපාය සංඛ්‍යාත දුක් සහගත සසර නොඉක්මවනවා කියලා.

ඒ වගේම, මේ චතුරාර්යසත්‍යය ධර්මය නැමැති එකම ධර්මය අවබෝධ කර නොගැනීම නිසා මේ දීර්ඝ සංසාරේ එනකොට අපි හැම කෙනෙක්ම මව් මල දුකට අඩපු කඳුළු සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි. පියා මල දුකට, සහෝදර සහෝදරියෝ මල දුකට, ඥාති හිතෙහින් මල දුකට අඩපු කඳුළු සතර මහා සාගරයේ ජලයට

වැඩි කියලා පෙන්නුවා. යම් හෙයකින් අපිට මේ චතුරාර්යසත්‍යය ධර්මය තේරුම් ගන්න පුළුවන් වුණොත් මේ සියලුම සංසාර දුක නිමා කරගන්නට පුළුවන්.

එක්තරා අවස්ථාවකදී බුදුරජාණන්වහන්සේ මුං ඇට හතක් පමණ කුඩා ගල් කැට හතක් අරගෙන හික්සුන් වහන්සේලාගෙන් අහනවා, “මහණෙනි, මේ පෙනෙන හිමාල පර්වතයද ලොකු, මේ මුං ඇට සතක් පමණ වන ගල් කැට හතද?” “ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මුං ඇට සතක් පමණ වන මේ ගල් කැට හත ඉතාමත් කුඩායි, මේ පෙනෙන හිමාල පර්වතය අති විශාලයි, ඒ පර්වතයේ ගණනකටද යන්නේ නැහැ”. “මහණෙනි, ඒ වගේ දිවියේ සම්පන්න වෙච්ච, චතුරාර්යසත්‍යය වැටහිච්ච, අවබෝධ වෙච්ච කෙනාගෙ ඉතිරිවෙච්ච දුක හරියට මෙන්න මේ මුං ඇට හතක් පමණ වූ ගල් කැට හත වගේ. එයාගේ ගෙච්ච දුක ම හරියට මේ හිමාල පර්වතය වගේ” කියලා පෙන්නුවා.

එතකොට එහෙනම් මේ චතුරාර්යසත්‍යය ධර්මය තේරුම් කර ගැනීම නිසා මේ සංසාර දුකෙන් අතමිඳෙන්න පුළුවන් බව බුදුරජාණන්වහන්සේ නොයෙක් නොයෙක් ආකාරයෙන් පෙන්නුවා. ආපහු තැනකදී පෙන්නවා, “මහණෙනි, යම් කිසි කෙනෙක් ඔබට කිව්වොත් නුඹට මම උදේටත් අඩයට පහරවල් සියයකින් පහර දෙනවා, දවල්ටත් අඩයට පහරවල් සියයකින් පහර දෙනවා, හවසටත් අඩයට පහරවල් සියයකින් පහර දෙනවා. දවසකට මේ වගේ පහරවල් තුන්සියයක් කකා, අවුරුදු සියයක් ජීවත් වුණොත් නුඹට චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කරවනවා, අවබෝධ වෙනවා කියලා කිව්වොත් වහා කැමති වෙන්න, බොහෝ ශීඝ්‍රයෙන් කැමති වෙන්න, ඉක්මනට කැමති වෙන්න” කියලා. ඇයි, අවුරුදු සියයකින් හරි පස්සේ චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ වුණොත් මේ සසර ඉවරයි. දවසට තුන්සිය ගානේ අවුරුදු සියයක් පුරාවට ගුවිකන්න වෙන පහරවල් ගණන ගණන් කරන්න පුළුවන්. චතුරාර්යසත්‍යය ධර්මය අවබෝධ නොවී සසර හිටියොත් ගුවි

කන්න වෙන, වදින පහරවල් ගණන ගණන් කරන්න බැහැ කියලා තලාගතයන් වහන්සේ පෙන්නුවා.

ඒ නිසා මේ ධර්මයන්ගේ වටිනාකම තේරුම් ගන්නට ඕනේ. මේ ධර්මය මොන තරම් වටිනවා ඇද්ද? මේ ධර්මය ඇහෙන කොට ඉස්සර රජවරු රජකම් අත්හැරියා, සිටුවරු සිටුකම් අත්හැරියා, ඇමතිවරු ඇමතිකම් අත්හැරියා, මහා ධනපතියෝ ධන ධාන්‍ය, නෑදෑ පිරිස් ඔක්කොම අත්හැරියා. මොකද සංසාරෙන් එතෙර කරවන, දුකෙන් එතෙර කරවන සද්ධර්මය අනෙක් හැම දේකටම වඩා වටින නිසා. ඉතින් මම මේ මතක් කළේ මේ වටපිටාව, මේ සද්ධර්මය බොහෝම ඕනේකමින් ශ්‍රවනය කිරීමේ වටිනාකම.

අපි දහම් කරුණු ටිකක් කතා කරමු. එවං තිපරිවට්ටං ද්වාදසාකාරං යථාභුතං ඤාණදස්සනං සුවිසුද්ධං අහොසි - බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා -

මේ වට්ට තුනක්, ක්‍රම තුනක්, ආකාර තුනක් තියෙනවා.

ඒ තුන ධර්මතා හතරකින් වර නැගිලා, දොළොස් ආකාරයක් වෙච්ච දවසට, දොළොස් ආකාරය පිරුණු දවසට - කළ යුත්ත කළ, සියලුම ආසුව ධර්මයන් දුරු කළ, ක්ෂිණාසුව වූ වේතෝ විමුක්ති, ප්‍රඥා විමුක්ති තමන්ම සාක්ෂාත් කළ මහරහතන් වහන්සේනමක් වෙනවා කියලා පෙන්නුවා.

සියලුම සංසාර දුක අවසන් කළ කෙනෙක් වෙනවා කියලා පෙන්නුවා.

ඒකෙ මුලින්ම පෙන්නුවා මොකක්ද, ‘සත්‍යය ඥානය’ කියලා එකක් තියෙයි. මෙන්න මේ සත්‍යය ඥානය මුලින්ම ඇති කරගන්න ඕනේ. ඉදං දුක්ඛං අරියසච්ච’න්ති මෙ භික්ඛවෙ පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු වක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදි -

‘මෙන්න මේක දුක යි’ කියලා පෙර නොඇසූ විරු දහම් ඇසක් බුදුරජාණන්වහන්සේට පහළ වුණා කියලා පෙන්නුවා.

ඉදං දුක්ඛසමුදයං අරියසච්චන්ති - මෙන්න මේක දුක්ඛ සමුදයාර්යසත්‍යයයි කියලා සමුදය ඉස්සෙල්ලා තේරුම් ගත්තා.

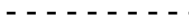
ඉදං දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චන්ති - මෙන්න මේක දුක්ඛ නිරෝධ ආර්යසත්‍යයයි කියලා ඉස්සෙල්ලා සත්‍යය තේරුම් ගත්තා.

මෙන්න මේක දුක්ඛ නිරොධ ගාමිනි පටිපදා ආර්යසත්‍යයයි කියලා ප්‍රතිපදාව නිවැරදිව ඉස්සෙල්ලා තෝරගත්තා.

* ‘දුකේ ඇත්ත ඇතිහැටිය, සමුදයේ ඇත්ත ඇතිහැටිය, නිරෝධයේ ඇත්ත ඇතිහැටිය, මාර්ගයේ ඇත්ත ඇතිහැටිය දකින විකට’, දැකපු විකට කිව්වා **සත්‍යය ඥානය** කියලා.

* ඊට පස්සෙයි කරන්න වැඩක් හම්බවෙන්නේ. එහෙනම් ‘මේ දුක පිරිසිද දත යුතුයි, සමුදය ප්‍රභාන ය කළ යුතුයි, නිරෝධය සාක්ෂාත් කළ යුතුයි, මග වැඩිය යුතුයි’ කියලා - ‘මේ වික කළ යුතුයි දැන්’ කියන නුවණක් එනවා.

* යම් කිසි කෙනෙකුට ‘දුක පිරිසිද දැකලා ඉවරයි, සමුදය දුරු කළා, නිරෝධය සාක්ෂාත් වුණා, මග වැඩිලා ඉවරයි’ කියලා කෘත ඥානය - කරලා ඉවරයි කියන නුවණ පහළ වුණහම එයා මේ ගාසනයේ ‘කළ යුත්ත කළ’ කෙනෙක් බවට පත්වෙනවා, මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ කියන තැනට පත්වෙනවා.

හොඳයි, අපි මෙතැනදි බලමු බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළ **ඉදං දුක්ඛං අරිය සච්චන්ති** - ‘මේ දුකයි’ කියලා පැහැදිලි කරපු ධර්මතා වික ඉස්සෙල්ලා තේරුම්ගන්න ඕනේ. මේ දුකයි කියලා පැහැදිලි කළ ධර්මතා වික තේරුම් කර ගන්න ඕනේ.

එතකොට,

‘මේ දුක - සත්ව නොවන, පුද්ගල නොවන, ආත්ම නොවන, අනාත්ම වූ ධර්මතාවයක් ය’ කියන ‘හැඟීම, අවබෝධය’ මූලිකම අපිට ලැබෙන්න ඕනේ.

ඒ දුක පිරිසිදු දකින කොට, ‘දුකයි කියන නුවණ’ ඇතිවෙන කොට, දුක්බේ ඥානය ඇතිවෙන කොට, සමුදය ගැන වැටහීමක් එනවා. **‘මෙන්න මේකයි සමුදය’** කියන දැක්ම තමන් තුළ ඇති කරගන්නට ඕනේ.

මම එතැනදී **දුක්බ සත්‍යය** හොඳට පැහැදිලි කරන්නම්. අපි කියමු -

‘ඇහැ, රූපය, චක්ඛු විඤ්ඤාණය’, ‘කන, ශබ්දය, සෝත විඤ්ඤාණය’ - නැත්නම් මෙන්න **මේ ස්කන්ධ ටික තමයි දුක්බ සත්‍යය** කියලා කියන්නේ.

මේ දුක්බ සත්‍යය - කෙනෙක් නොවෙයි, පුද්ගලයෙක් නොවෙයි සත්වයෙක් නොවෙයි. ‘හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත, අනාත්ම’ ධර්මතා ටිකක්.

ඒකට මම පින්වතුන්ට උපමාවක් දෙන්නම්, උපමාවක් කරන්නම්.

අපි ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති, වතුර වගේ දෙයක් අරගෙන තාප්පයක් බඳිනවා, නැත්නම් බිත්තියක් හදනවා. හදලා, ඒ වැලි සිමෙන්තිම අනලා, ඒක කපරාදුන් කරලා, හොඳට සුදන් මඳිනවා.

ඔන්න හොඳට බලන්න බිත්තියේ අන්තර්ගතය මොකක්ද කියලා.

අපිට හොඳට තේරෙනවා - **සත්ව නොවුණු, පුද්ගල නොවුණු, අනාත්ම වූ, ‘බිත්තිය නොවන’** කොටස් ටිකක් එකතු වෙලා තමයි බිත්තිය හැදුණේ. මම මේ උපමාවක් කියන්නේ.

ඊට පස්සේ ‘අපිම’ එක්තරා පුද්ගලයෙකුට සල්ලි දීලා, කඩට ගිහිල්ලා ගේන්න කියනවා තීන්ත ටිකකුයි, පින්සලකුයි. ගෙනල්ලා

සිත්තරෙකුට කියනවා මේ බිත්තියේ අදින්න රූපයක්. කාගේ රූපයක්ද අදින්නේ අපි, අපි අදිමු මහේෂ් මත්තයාගෙ රූපෙ. අපි කියනවා ‘මහේෂ් යහමීපත් මැතිතුමා කියලා ලෝකයා හඳුනන විදිහේ’ චිත්‍රයක් අදින්න කියලා. බිත්තියේ අදින්න බැරිද එහෙම චිත්‍රයක් - පුළුවන්. හොඳටම බලන්න -

- බිත්තිය, ‘ගඬොල් වැලි සිමෙන්ති වලින් නිර්මාණය වෙච්ච බිත්තිය’ ඇසුරු කරගෙන චිත්‍රයක් තියෙනවා.
- දැන් මේ රූප ටික හඳුන්වනවා - වත්තාරො ව මහාභූතා වතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං කියලා.
- බිත්තියට තමයි වත්තාරො ව මහාභූතා කියලා කිව්වේ, සතර මහා භූතයි කියලා කිව්වේ, ‘මේ චිත්‍රය දරාගෙන ඉන්න බිත්තියට’.
- මහාභූතානං උපාදාය රූපං කියලා කිව්වේ මේ මහාභූතයන් ටික ඇසුරු කරගෙන තියෙන, ‘බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන’ පවතින රූපයට තමයි කිව්වේ - චිත්‍රය කියලා.
- චිත්‍රයට බිත්තිය නැතුව ජීවත් වෙන්න බැහැ. ඒකයි, එයා හැම වෙලාවෙම පරපෝෂිතයෙක්. අනුන්ගෙන් යැපෙන්නේ. බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන ම යි මේ උපාදාය රූප ටික, උපාදාය - මේ චිත්‍රය පවතින්නේ. බිත්තිය කියන ටික චිත්‍රය නැතුව තියෙන්න පුළුවන්.
- නමුත් චිත්‍රයට කවදාවත් බිත්තිය නැතුව ඉන්න බැහැ.

මේ විදිහට විස්තර කළේ - මේ චිත්‍රය අයිති බිත්තියටයි.

මේ චිත්‍රය පතිතවෙලා තියෙන්නේ, පිහිටලා තියෙන්නේ, චිත්‍රය දරාගෙන ඉන්නේ බිත්තියයි.

ඊට එහා මේ චිත්‍රයට - ‘අයිතිකාරයෙක්’ හෝ මේ චිත්‍රයට ‘පැවැත්මක්’ හෝ ‘පවත්වන්න පුළුවන්කමක් හෝ නෑ’.

ඔන්න ‘ඒ බිත්තියයි, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය යි’ දකිනකොටම - අපි කාටත් සිහිවෙයි නේ ‘අභවල් මහත්තයා නේද’ කියලා හිතෙයි නේද? හිතෙයිද, නැද්ද - හිතෙනවා.

දැන් හොඳට බලන්න ‘අපිට පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක් කියලා සිහි වෙච්ච තැන’ ඇත්තටම හම්බවෙච්ච ස්කන්ධ ටික - රූපයේ ස්වභාවය සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් තොර, අනාත්ම වූ, කෙනෙක් දෙයක් නොවන අනාත්ම වූ මහාභූත සහ උපාදාය වූ රූපයක් විතරයි නේද.

චිත්‍රයටයි උපාදාය රූපය කිව්වේ. බිත්තියටයි මහා භූත කියලා කිව්වේ.

බිත්තියවත් කෙනෙක්ද - නෑ. බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන පවතින චිත්‍රය කෙනෙක්ද - නෑ.

එහෙනම් ‘එබඳු වූ බිත්තියත්, චිත්‍රයත් නිසා’ - ‘කෙනෙක් කියන අදහස’ මට ඇති වුණා.

දැන් ඔය පින්චතුන් සුදුසුයි ද කියලා බලන්න - මහේෂ් මහතා කියලා, ‘කෙනා කියන අදහසින් චිත්‍රය අතගාන්න හෝ බිත්තිය අතගාන්න සුදුසුද’ කියලා බලන්න. මේ මහේෂ් මහත්තයා නේ කියලා අතගාන්න සුදුසුද? මේ මහේෂ් මහත්තයාගේ කැලී නේ කියලා ‘බිත්තියේ කැලී අතගාන්න සුදුසුද?’

ඇයි සුදුසු නැත්තේ? අපි ඒක දැක්කා හොඳට - වෙන වෙනම කොටස් වලින් නිර්මාණය වෙච්ච හැඩ සටහනක් විතරයි. ‘හැඬේ දකිනකොටම, කෙනා කියන අදහස යි’ අපිට ආවේ.

හොඳයි, අපි පැත්තකට ගිහිල්ලත් ‘මහේෂ් මහත්තයා, යහම්පත් මහත්තයා’ කියලා අපිට සිහි කරන්න බැරිද, පුළුවන්.

අපි සිහිකරන කොටත්, අපි ‘සිහිකරපු තැන තියෙන ඇත්ත’ මොකක්ද? - ‘මහාභූත සහ උපාදාය රූපය’ නේද?

අපි ‘බාහිර’ යහම්පත් මහත්තයා, මහේෂ් මහත්තයා කියලා ‘බාහිර කෙනෙක්’ සිහිකර කර ඉන්න සුදුසුයි ද කියලා බලන්න.

අර අනාත්ම වූ මහාභූත සහ උපාදාය රූප තියෙන තැනක, ‘කෙනෙක් ඉන්නවා’ කියකියා සිහිකර කර ඉන්න සුදුසුයි ද?

මේ උපමාවෙන් මම කියන්නේ. තේරුණා නේද.

- ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු ‘බිත්තියටත්, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයටත්’ තමයි - දුක්ඛ සත්‍යය කියලා කිව්වේ.
- ‘ඒ දෙන්නා නිසා’ ‘මනසේ ගොඩනැගිවිලි’ යහම්පත් මහත්තයා මහේෂ් මත්තයා කියන ‘හැඟීම් ගොන්නට, නිමිත්තට යි - තණ්හාව කියලා කිව්වේ’.

මේ නිමිත්ත ම යි තණ්හාව.

- ඇයි ඒ? ඔය පින්වතුන්ට ‘යම් ඕනෑ ඵපාකම් ඇති කරන්නේ මේ නිමිත්තෙන්’.

මේ ‘නිමිත්ත’ මරණාසන්න මොහොතේ සිහිවුණොත් - ‘මහේෂ් මහත්තයාට කැමැත්ත’ ඇතිවෙයි. මහේෂ් මහත්තයා ‘හම්බවෙන්න යන්න පුළුවන්’ කියලා ඔය පින්වතුන් තුළ - නන්දිරාගය, කැමැත්ත, ආශාව, ආදරය කියන නිමිත්ත පවත්වන්නේ මේ නිමිත්තෙන්, මේ කෙලේසයෙන් නේද?

එතකොට මේ නිමිත්තට යි - අපි ‘ඇහැට දැකපු සටහන බඳුමයි’ මේ ‘නිමිත්ත’.

නමුත් හොඳට තේරුම් ගන්න, මේක ඉතාමත් සියුම්.

මේ අපි සිහි කරද්දීත් - ‘දැකපු දේ’ සිහි කරනවා නොමෙයි.

බිත්තිය මගේ හිතේ තියෙයි ද, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය හෝ ඔසවලා ගන්නාද හිතට? නැහැ.

‘ඒ බිත්තියට, ඒ විත්‍රයට බැඳිලා’ - ‘කෙනෙක්කය’ කියලා බලපු,
උපදාන වෙච්ච ඵකේ දෝසෙ තමයි, ‘අයින්’ වෙනකොට ඒ
වගේම මෙහෙම නිමිත්තක් හිටියා’ - ‘පුද්ගල භාවයෙන්’

මේ නිමිත්ත තමයි - සමුදය සත්‍යය.

ඔය පින්වතුන්ට දුක් වූ ‘ආයතන ටික නැවත නැවත උපද්දන්න’
මුල් වෙන්තේ - ‘මෙන්න මේ නිමිත්ත’.

නැවත නැවත උපද්දන්න, සිහි වෙන්තේ, උදව් වෙන්තේ
මෙන්න මේ නිමිත්ත.

යහම්පත් මහත්තයා, මහේෂ් මහත්තයා කියලා - ‘හිතට, හිතේ’
ඇති වෙච්ච නිමිත්ත’ සිහි කරන්න පුළුවන්.

නමුත් සිහි කරද්දිත්, ‘නිමිත්ත ආපු තැන’ දිභාව බලන්න,
‘අනාත්මයි’ නේද.

ඒ උපමාව මොහොතකට පොඩ්ඩකට පැත්තකින් තබන්න.

* අපි ‘ඇත්තටම කෙනෙක් ඉන්නවා’ කියලා යහම්පත් මහත්තයා,
මහේෂ් මහත්තයා කියන අරමුණට යමු. ඒ රූපය, අර බිත්තිය
නිර්මාණය වුණේ ගඬොල් වැලි සීමෙන්ති වගේ, ‘බිත්තිය නොවන’
කොටස් වලින් වගේ - මහේෂ් මහත්තයා, යහම්පත් මහත්තයා
කියලා ‘ඇත්තටම දකිනවා කියන තැනක තියෙන රූපයට’
සැබෑවටම මනස අරගෙන යන්න.

ඉමමෙව කායං යථාධීනං යථාපණිහිතං ධාතුසො පච්චචෙක්ඛති -
මේ කය යම් සේ පවතීද, යම් සේ පිහිටා පවතී ද, එසේ ඇත්ත
ඇතිහැටිය මෙනෙහි කරනවා.

අත්ථී ඉමස්මීං කායෙ පඨව්ඨාතු, ආපොධාතු, තෙජොධාතු,
වායොධාතු, මේ කය - පඨව්, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන
ධර්මතා හතරෙන් නිර්මිත වෙලා තියෙන්නේ.

තවත් ඒක විශ්ලේෂණය කළොත් කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් කියන පයවි කොටස් විස්සක් තියෙයි.

හොඳට විවර කරලා, විවෘත කරලා බලන්න - පයවි ධාතුවට අයිති කෙස් කියන ටික පුද්ගලයෙක් සත්වයෙක් ද?

පයවි ධාතුවට අයිති ලොම් කියන එක අපි හිතන විදිහේ පුද්ගලයෙක් හෝ සත්වයෙක් ද? පයවි ධාතුවට අයිති නිය, දත්, සම, මස්, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු එකින් එක, එකින් එක, එකින් එක බැලුවහම පයවි කොටස් විස්සක් හම්බවුණා.

තවත් මේක විමර්ශණය කරනකොට - පිත, සෙම, සැරව කියලා ගලන, වැගිරෙන, බැඳෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත ආපෝ කොටස් දොළහකුත් මතු වෙලා ආවා.

තවත් නුවණින් විමර්ශනය කරනකොට - දවන, තවන, දිරවන, පැසවන ස්වභාවයෙන් යුක්ත උෂ්ණ ස්වභාව හතරකුත් මේ රූපය තුළ තියෙයි.

තවත් බැලුවහම - හමන, පිම්බෙන, හැකිලෙන, සෙලවෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත වායෝ කොටස් ස්වභාව හතරකුත් තියෙයි.

අර බිත්තිය ගඩොල් වැලි සිමෙන්ති කියන ටිකෙන් නිර්මාණය කළා වගේ, මේ කය අහස අවුරාගෙන රාශි වෙච්ච මේ රූප මිටිය - කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, මස් ආදී කුණප කොටස් තිස්දෙකයි, නොපෙනෙන කුණප බවෙන් පෙනෙන්නේ නැති තේපෝ කියන කොටස් දහයයි කොටස් හතළිස්දෙකකින් නිර්මාණය වෙලා අවකාශයේ රාශි වෙලා තියෙනවා. ඒ ටිකට කිව්වා - අර බිත්තිය වගේ, මහාභූතයි කියලා.

ඒ ටික ඇසුරු කරගෙන, ඒ ටික බඳාගෙන, ඒ ටික පිහිටාගෙන පවතිනවා හැඩ සටහනක් වගේ වර්ණ සටහනක් - ඒකට කිව්වා උපාදාය රූපයක් කියලා.

බිත්තියේ ඇදපු විත්‍රය වගේ, කුණප කොටස් ටික අහුරාගෙන, කුණප කොටස් ටික බඳාගෙන, කුණප කොටස් ටික හා බැඳිලා මහාභූතයන් අත නොහැරම -

‘අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන සිත්තරා’ විසින් හදපු ‘හැඩතලයක්’ තියෙයි.

දැන් මේ හැඩතලය පතිත වෙලා තිබුණු කොටස් ටික දිහා ඔය පින්වතුන් හොඳට බැලුවා නේද? දැක්කා නේද?

‘මේ හැඩතලය පතිත වෙලා තියෙන’ කොටස් ටිකේ - සත්ව හෝ පුද්ගල හෝ සත්වපුද්ගල ආත්මභාවයෙන් යුක්ත කොටස් ද තිබුණේ? නැහැ.

අර බිත්තියේ ගඩොල් වැලි සිමෙන්ති වගේ,

එබඳු ම වූ, අනාත්ම වූ, අවිඤ්ඤාණක කොටස් ටිකක් තමයි මේ කුණප කොටස් ටිකේ තිබුණේ.

ඒ ටික ‘ඇසුරු කරගෙන දැන් මේ හැඩසටහන’ චිත්‍රයේ තියෙයි.

බලන්න වෙනසක් තියෙනවාද -

- ‘බිත්තිය යි, බිත්තියේ ඇදපු චිත්‍රයේ යි’,
- ‘කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු කුණප කොටස් ටික නැමැති බිත්තියයි, ඒ තුළ ඇදිලා තියෙන චිත්‍රයයි’ අතර වෙනස් කමක් තියෙනවාද කියලා විමසන්න දෙකම.
  - බිත්තියට සතරමභාධාතුව කිව්වා, ඇදි චිත්‍රයට උපාදායයි කිව්වා, චිත්‍රය කිව්වා.
  - අපි ‘ඇත්තම පුද්ගලයා’ කියලා මෙව්වර කාලයක් හිතපු තැන තිබුණු රූපයට - ආහාරයෙන් හැදුණු කුණප කොටස් ටිකට බිත්තිය වගේ, මහාභූතයි කිව්වා.
  - ඒ බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන පවතින චිත්‍රය බඳු ‘කුණුප කොටස් ටික ඇසුරු කරගෙන පවතින’ - ‘මේ හැඩ සටහනට, චිත්‍රයට’ උපාදාය රූපය කියලා කිව්වා.

දෙකම සමානයි.

ඒ රූපය ගැටෙන කොටම, අර බිත්තියේ දකිනකොටම යහම්පත් මහත්තයා, මහේෂ් මහත්තයා කියලා ගතියක් මනසේ නැගිට්ටා

නම්, ‘මේ කුණප කොටස් ටිකයි, උපාදාය රූපයයි’ ඇහැට ගැටෙනකොට ම - මනසේ තියෙන අර පුද්ගල සංඥාව, නැත්නම් අර හැකියාව අවදිවෙනවා.

දුක්ඛ සත්‍යය - මේ රූපය සත්ව පුද්ගල ආත්මභාවයෙන් තොරයි. මේ උපාදාය රූපය සත්ව පුද්ගල ආත්මභාවයෙන් තොරයි.

ඒ ටික අයිති දුක්ඛ සත්‍යයට.

‘ඒ දෙනනා නිසා’ යහම්පත් මහත්තයා, මහේෂ් මහත්තයා කියලා ‘මනසේ ඇති කරගන්න මෙන නම් හැඟීමට’ කියනවා - සමුදය සත්‍යය කියලා.

තව දුරටත් අපි විමර්ශණය කළොත් - කුණප කොටස් ටික බිත්තියේ විතරක් නෙවෙයි. පත්තර කඩදාසියක තීන්ත ටිකකින් මේ චිත්‍රය බඳු චිත්‍රයක් තිබුණොත් ඇඳලා, මේ මහේෂ් මහත්තයා, යහම්පත් මහත්තයා නේ කියන හැඟීම මනසේ එයි. විඩියෝ පටයක යම් වෙලාවක මේ හැඩ සටහන තිබුණොත් මහේෂ් මහත්තයා, යහම්පත් මහත්තයා කියන හැඟීම එයි.

හොඳට බලන්න පින්වතුනි, හැම තැනකින්ම නැගිටට කෙලේසයක නෙමෙයිද කියලා, හම්බවෙව්ව පුද්ගලභාවයක නෙවෙයිද කියලා. මේ තුළ ජීවි අජීවි ‘පුද්ගලයෙක්’ එක තැනකවත් හිටියද කියලා බලන්න.

‘කුණප කොටස් තිස්දෙකක් තියෙන තැනක පිහිටලා තියෙන වර්ණ සටහනක්’ හම්බවුණා. ‘ගඩොල් වැලි සීමෙන්ති කියන පිහිටලා තියෙන තැනක වර්ණ සටහනක්’ හම්බවුණා. ඒ වගේම ‘පිදුරු කෙමිකල් ආදියෙන් කළ කඩදාසියක් තියෙන තැනක වර්ණ සටහනක්’ හම්බවුණා. ඒ වගේම විඩියෝ පටයක තියෙන වර්ණ සටහනක් හම්බවුණා. - ‘හැම තැනකදීම සිහි වෙව්ව, දැනිව්ව, හැඟිව්ව මානසික ස්වභාවය’ එකයි.

ඒ ඕනේම තැනකදී, මේ මනුස්සයා හොඳ නෑ, මේ මනුස්සයා නරකයි, මරන්න කපන්න ඕනේ, කොටන්න ඕනේ කියලා හිතුවොත් - සත්වයෙක් නැසීමට හිතපු ප්‍රාණසාන අකුසලය වෙයි.

පත්තර කඩදාසිය දිහා බලලා වුණත් පුළුවන්, මේ මහේෂ් මහත්තයා, යහම්පත් මහත්තයා හරිම හොඳ සත්පුරුෂයෙක්, හරියට ශාසනයට උපකාරයි, පින් කරන කෙනෙක්, හොඳ සාධු පුද්ගලයෙක් හැටියට හිතුවොත් කුසල් සිද්ධවෙයි. ‘පත්තර කඩදාසිය දිහා බලලා වුණත්’ ප්‍රශ්නයක් නැහැ. ඒකයි,

මෙන්න මේ ටිකට තමයි - අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත සංස්කාර කියලා කියන්නේ.

මෙන්න මේ හිතේ තියෙන නිමිත්තට, කර්ම නිමිත්තට, කෙලෙස් නිමිත්තට - මේක තමයි දුක්බ සමුදය සත්‍යය.

‘මේ සමුදය ඇතිකරපු අනාත්ම වූ ස්කන්ධ ටික’ හොඳට දැක්කා ඉදං දුක්බන්ති - මේ ‘දුක් වූ ස්කන්ධ ටික යි’ කියලා ‘සත්ව පුද්ගල ආත්මභාවයෙන් තොර දුක්’ හොඳට පිරිසිදු දැක්කා.

‘ඒ නිසා මනස තුළ ඇති වෙච්ච මේ ප්‍රපංච ටික, කෙලෙස් ටික’ දැක්කා ඉදං දුක්බසමුදයං අරියසච්චන්ති කියලා - මෙන්න මේකයි දුක් ඇති කරවන හේතුව.

* දැන් මහේෂ් මහත්තයා ලෙඩ වුණා නේද - ඔය රූපය, ‘ඔය නිමිත්තයි’ ඔය පින්වතුන්ට ජරා මරණ දුක් ගෙනත් දෙන්නේ.

ඇස් ඉදිරිපිටට වර්ණ සටහනක් එනකොටම, මහේෂ් මහත්තයා මැරිලා නේද සිහිකර ගන්නෙන් ඕකෙන්. මහේෂ් මහත්තයා ලෙඩ වෙලා නේද කියන එක සිහිවෙන්නෙන් ඕකෙන්. මහේෂ් මහත්තයා කරදරයක වැටිලා කියලා සිහි වෙන්නෙන් ඕකෙන්. මහේෂ් මහත්තයාට හරි ලාභයක් වෙලා කියලා සිහිකර ගන්නෙන් ඕකෙන්.

‘ලාභ, අලාභ, යස, අයස, නින්දා, ප්‍රශංසා, සැප, දුක්’ කියන ධර්මතා අටම නිර්මාණය කරලා තියෙන්නේ මනස තුළ උපදින මේ නිමිත්තෙන් නෙමෙයිද කියලා බලන්න. මේක සමුදය සත්‍යය.

* නිරෝධය කියලා කියන්නේ මොකක්ද - සමුදය දුරු කිරීම නිරෝධයයි.

ඇස් ඉදිරිපිටට රූපය ගැටෙන කොට,

මගේ මනසේ උපදින්නේ නැතිනම් ‘පුද්ගලභාවයක්’,

මගේ මනසේ උපදින්නේ නැත්නම් ‘සත්ව සංඥාවක්’,

මගේ මනසේ උපදින්නේ නැත්නම් ‘ද්‍රව්‍යය කාරණාවක්’,

රාග ද්වේෂ මෝහ ඇතිවන නිමිති මගේ මනසේ උපදින්නේ නැත්නම්,

‘මෙන්න මේ සමුදය දුරු වෙච්චකමට යි’ නිරෝධය කියලා කියන්නේ.

ජරා මරණයට යන්න, ජරා මරණ දුක් විදින්න ‘පුද්ගලයෙක් උපන්නේ නැත්නම්’, කෙනෙක් හැදුණේ නැත්නම් - මම කොහොමද දුක් විදින්නේ? කොහෙන්නද දුක එන්නේ?

දුක්බ නිරෝධ සත්‍යය දන්නවා. රාගක්බයො දොසක්බයො මොහක්බයො නිබ්බානං.

මහේෂ් මහත්තයා හොඳයි කියන කමින් හෝ ‘නිමිති උපදින්නේ නැත්නම්’, මහේෂ් මහත්තයා නරකයි මහ නරක කෙනෙක් කියලා ද්වේෂ සහගතවත් මේ නිමිත්ත එන්න පුළුවන්. මහේෂ් මහත්තයා හරිම හොඳ කෙනෙක්නේ කියලාත් මහේෂ් මහත්තය සිහි වෙන්න පුළුවන්. හොඳයි නරකයි දෙකම නෑ, කෙනා ඉන්නවානේ කියන තැනකින් නිමිත්ත එන්නත් පුළුවන්.

නිමිත්ත එක්ක තියෙන්නේ ‘රාග ද්වේෂ මෝහ’ ගුළියක් නෙමෙයිද කියලා බලන්න.

‘රාග ද්වේෂ මෝහ’ කියන එක අහසේ වගේ තැනක නිකම් නෑ. එයා වැඩක් කරනවා. රාගය තියෙන්නේ මේ කෙනාටයි, ද්වේෂය මේ කෙනාටයි, මෝහය මේ කෙනා කියන කමටයි.

‘රාග ද්වේෂ මෝහ’ කියලා කිව්වේ -

අර අනාත්ම ස්කන්ධ ටික ගැටෙන කොටම මනසේ උපදින ‘මේ නිමිත්තට’.

‘රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො නිබ්බානං’ කියලා කියන කොට නිකම්ම අපි දන්නා වූ අම්මලා, තාත්තලා, දුවලා, පුතාලා ‘මෙහෙ ඉද්දි’ - ‘ඒ අයට රාග ද්වේෂ මෝහ නැතිව ඉන්නවා නෙවෙයි’.

ඇස් ඉදිරිපිටට බිත්තියයි, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයයි හම්බවෙන කොට - සිහි වෙන්නේ නැත්නම් මගේ මනසේ ‘කැමත්තෙන් යුක්ත’ යහම්පත් මහත්තයෙක්, ‘නරක කරපු’ යහම්පත් මහත්තයෙක්, ‘හොඳයි නරකයි දෙකම නෑ, මේ අහවලා යි’ කියන තැනකින් හෝ ‘කෙනෙක්’ උපන්නේ නැත්නම්, ‘කෙනෙක් අරහයා දුක් විදින්න’ පුළුවන් හේතුවක් තියෙයිද මට.

‘සමුදය දුරු කිරීම නිරෝධය යි’ කියලා දැන ගත්තා, මේ නිරෝධයයි කියන නුවන දැන ගත්තා.

* ඊට පස්සේ මාර්ගය.

එහෙනම් මොකක්ද කරන්න ඕනේ, ‘දුක පිරිසිදු දැකලා, සමුදය දුරු කරලා, අජරාමර නිවන සාක්ෂාත්වෙන විදිහට වැඩ කටයුතු කරගත යුතු යි’ කියන දැක්මක් ආවා - සම්මාදියීය, නැත්නම් දැක්ම.

නිවන් දකින්න බණ භාවනා කරන්න ආපු ක්‍රමය හොඳට හදා ගන්න මෙන්න මෙතැනමයි අවශ්‍ය යතුර. මෙතැනම ම යි අවශ්‍ය යතුර.

* විෂේෂ කාරණාවක් මම පෙන්න්නේ නම්, නිවන් දකින්න භාවනා කරනවා කියලා ආවේ මොකක්ද කියන එක දකින්න.

දුක පිරිසිදු දැකලා, සමුදය දුරු කටයුතු යි. මට ඕනේ විදිහට තණ්හාව නැති කරන්න බැහැ.

- දුක පිරිසිදු දැකලා,
- සමුදය දුරු කරලා,
- නිරෝධය සාක්ෂාත් කළ යුතුයි - කියලා මෙන්න මේකයි සම්මාදිට්ඨිය කියලා දැක්කා.

ඉස්සෙල්ලාම සත්‍යය ඥානය.

ඊට පස්සේ **කෘත්‍ය ඥානය.** කළ යුතු වැඩ සටහනක් එනවා. ඔන්න මේ සත්‍යය දැනගන්නට පස්සේ මාර්ගය වඩන්න හම්බවෙන්නේ කොහොමද, භාවනා කරන්න හම්බවෙන්නේ කොහොමද කියලා බලන්න. දුක පිරිසිදු දක යුතුයි, සමුදය දුරු කටයුතුයි. නිරෝධය සාක්ෂාත් කළ යුතුයි. **මේ විදිහට කරන එක වැඩිය යුතුයි, මහ වැඩිය යුතුයි.** තේරෙනවා නේද?

මම කියන එක මේක ගැඹුරු වෙන්න පුළුවන්. මම සරලව කියලා දෙන්නම්.

එතකොට හැම වෙලාවේම **සමුදය, නැත්නම් තණ්හාව දුරු කරන්න තියෙන්නේ, කෙලේසය අයිත් කරන්නේ කොහොමද** කියන උත්තරය ආවා නේද? කොහොමද ආවේ?

‘දුක’ පිරිසිදු දැකීම තුළින් සමුදය දුරු වෙන්නට ඕනේ කියන උත්තරයක් ආවේ.

එහෙනම් අපිට ආපු උත්තරය මොකක්ද? සම්මාදිට්ඨිය, චතුරාර්යසත්‍යයේදී - ඇත්ත ඇතිහැටිය ‘විපරිත නොවී’ බලන එක.

- ඒ කිව්වේ, සම්මාදිට්ඨියෙන් මග වඩන කොට සම්මාදිට්ඨියට හසු වෙන්න ඕනේ - ‘දුක් වූ ස්කන්ධ ටික නිසා’ තමන් තුළ ‘පුද්ගලභාවයක්, කෙලේසයක් ඇතිවෙලා තියෙනවා’ කියන එක තේරෙන්න ඕනේ.

- ‘මේ කෙලේසය දුරු කරන්න තියෙන්නේ’, නූපදවන්න තියෙන්නේ, නැති කරන්න තියෙන්නේ - ‘දුක පිරිසිදු දැකලා යි’ කියන නුවණ තියෙන්න ඕනේ.

ඒකෙන් මම මතක් කළේ - පින්වතුන්ට තනියම ගෙදර ඉන්නකොට කෙනෙක්ව සිහිපත් කරන්න පුළුවන්. සිහිපත් කරන කොටම වෙනදා වගේ පිහිටක් පිළිසරණක් නැති අනාථ වෙච්ච මනසක් යම්සේද, එසේ සිතුවිලි සිතමින් නිමිත්ත තුළ යන්න එපා. ක්ෂණිකව වතුරාර්යසත්‍යය සිහිපත් කර ගන්න. නාථව, සරණක්ව වාසය කරන්න.

අපි කියමු, ඔය පින්වතුන් ගෙවල්වලට ගිහිල්ලා මහේෂ, නැත්නම් යහම්පත් කියලා මේ නිමිත්ත සිහිවෙනකොට, සිහි කරගන්නකොට වෙනදා වගේ මේ නිමිත්ත සිහි කරගෙන - “අනේ එයා හරි හොඳයි, අපිට බණ ටිකකුත් අහන්න සැලැස්සුවා නේ” කියලා මේ වගේ ‘මෝහය, ලෝහය තුළ සිතුවිලි ගොන්නක් අරගෙන යන්න එපා. බණ අහන්න ගියා, අපට තේ එකක්වත් දුන්නේ නැහැ, හරියට සැලකුවෙන් නැහැ කියලා ද්වේෂයක් ඇති කරගන්න හිතන්නේත් නැතුව,

මෙන්න මේ - හිතට නිමිත්ත සිහිවෙනකොට ම ඔය පින්වතුන්ට වතුරාර්යසත්‍යය පෙනෙන්න ඕනේ.

- මට මේ ‘නිමිත්තක් සිහි කරගන්න පුළුවන් කෙනා’ කියලා හාමුදුරුවෝ කිව්වේ මේක සමුදය සත්‍යය කියලා. මේ නිමිත්ත ඇත්තටම සිහි කරන්න ගන්න මට මනසේ මෙහෙම හැකියාවක් ඇති කරපු, ‘ඇත්තටම එතැන තිබුණු රූපය’ කියලා බාහිරයටයි යන්නේ.

‘මේ මනස තුළ ඇතිවෙච්ච නිමිත්ත විදර්ශනා කරන්නේ නෑ’.

- දුක පිරිසිදු දැකලා නේ මේ සමුදය දුරු කරන්න තියෙන්නේ. මහේෂ් මහත්තයා, යහමිපත් මහත්තයා කියලා සිහි වෙනකොට ම,

‘මේ සිහි කරන්න පුළුවන් නිමිත්ත ඇති කරපු’ ‘ඇහැ, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණය’ දැන් ‘නිරුද්ධ වෙලා බොහෝ කල් නේද’ කියලා බලන්න.

ඔය පින්වතුන්ට එහෙම ‘නිරෝධයට තියලා බලන්න’ තවම හයිය නැත්නම්,

‘සලායතන නිරෝධයට’ කියලා මේ නිමිත්ත අතහරින්න හයිය නැත්නම්,

- ඇත්තටම මම යහමිපත් මහත්මා, මහේෂ් මහත්මා කියලා සිහි කරද්දින් - කනබොන ආභාරයෙන් හැදුණු කෙස් ලොම් නිය දත් මස් ආදී කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක, පිහිටලා තිබුණ වර්ණ සටහන ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට, මෙන්න මේ නිමිත්ත හදාගත්තා, සිහි කරගත්තා නේද” කියලා බලන්න.

අතීතයේදිවත් බණ අහලා ගිහිල්ලා ආපහු හැරිලා බලනකොට - ‘මහේෂ් මහත්තයා, පුද්ගලයා’ ඉතිරිවෙලා නැති වෙන්න ඕනේ. ‘වැල්ලේ ඇවිදින අඩි සටහන් හිටින්නේ නැති විදිහට’.

අඩි සටහන් තිබුණොත් මාරයාට එන්න පුළුවන්. අඩි සටහන් තිබුණොත් තව කෙනෙකුට ඔය පින්වතුන් ගිය තැන් හොයාගෙන එන්න පුළුවන්.

ඔය පින්වතුන් ආපහු හැරිලා බලන්න අතීතය පිරිසිදු කරන්න, මකලා දන්න.

ඉස්සරහට ගියා, පිටුපස්සට හැරෙන කොට අඩි සටහන් තිබ්බා මකලා දන්න. තව කෙනෙකුටත් එන්න බැරි වෙන්න.

මහේෂ් මහත්තයා කියලා සිහිවෙනවා, සිහිවෙන කොට ‘සිහිවෙන තැන නෙමෙයි’,

‘ආපස්සට හැරිලා’ – ‘අඩි හිටපු එකයි හදන්න ඕනේ’.
‘පා සටහන් හිටින එකයි හදන්න ඕනේ’.

“කෙනෙක් එහෙ හිටියා නේ” කියන මෝඩකම අයින් කරන්න.

ඇත්තටම මට මෙහෙම ‘කෙනෙක්’ කියලා සිහි කරන්න පුළුවන්කම තියෙද්දීත්, සිහි කරද්දීත් -

‘මේ වගේ සිහි කරන්න පුළුවන් නිමිත්ත හදාගත්ත තැන රූපයක් තිබුණා නම්’, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු කුණප කොටස් ටිකක් තිබුණා.

‘ඒ ටික ඇසුරු කරගෙන තිබුණු වර්ණ සටහන’ ඇස් ඉදිරිපිටට එද්දි - “මම ම යි මේ පුද්ගලයා, කෙනා කියලා හැඟීම ඇති කරගත්තේ” කියලා දකිනවා.

අතීතයේ ද - ‘අනාත්ම ස්කන්ධ ටික නිසා තමා තුළ කෙනා සිහි වෙලා’ මිසක, ‘කෙනා ඉන්නවා’ කියලා සිහිවෙන්නේ නෑ, ආපහු හැරිලා බලන කොට.

අඩි මකලා තියෙන්නේ.

සිහි කරලා, යහම්පත් මහත්තයා බලන්න යන්න ඕනේ කියලා හිතනකොට ම වෙනදා වගේ යනවා නෙමෙයි.

බලන්න කියලා ගියහමත්,

කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස් ලොම් නිය දත් හම් මස් ආදි කුණප කොටස් ටිකකින් යුක්ත තැනක,

වර්ණ සටහනක් ඇස් ඉදිරිපිටට එන කොට - “මේ දැන් කෙනා කියන හැඟීම ම මා තුළ යෙදෙනවා නේද, තමාම සිහි කරගන්නවා නේද” කියන ටික දකිනවා.

ගිහිල්ලාවත් හම්බවෙන්න බැහැ, ඉදිරියෙන්වත් පාරවල් කියන්නේ නෑ. පෙර පසු අඩි සටහන්, පා සටහන් යන්න තැන් මොකුත් ඉතුරු කරන්නේ නැහැ.

කුරුල්ලන්ගේ පා සටහන් ආකාසේ නැහැ වගේ,

අරිහක් මාර්ගයේ ගමන් කරන කෙනාගේ පා සටහන් ඉතිරිවෙන්නේ නැහැ. පා සටහන් කියන්නේ නැ.

එයා සිහි කරනවා. ‘සිහිකරලා යන්න හදනකොටත්’ දකින්නේ මොකක්ද - ‘මම හිතන විදිහේ, දකින විදිහේ, සිහිකරන විදිහේ කෙනෙක්’ මට කවදාවත් බාහිරයෙන් දකින්න බැහැ.

ගියහම, ‘මෙන්න මෙහෙම ඇත්තක් තියෙන තැනක, මේ වගේ වර්ණ සටහනක් ඇස් ඉදිරිපිටට එයි. එතකොට පුද්ගලයා කෙනා කෙනා කියන හැඟීම මගේ මනසේ නේ ඇතිවෙන්නේ’ කියලා බලන්න.

බැලුවට හිත පිලිගන්නේ නැත්නම්, තමන් ම තමන්ට ටොක්කක් ඇණලා පෙන්වන්න. කොහොමද, එහෙනම් ගඩොල් වැලි සිමෙන්ති තියෙන තැනක, බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන මේ සටහන බලන්න කියලා ගියහම ‘යහම්පත් මහත්තයා’ කියලා හිතෙන්නේ? ගඩොල් ඇතුළේ කෙනා ඉන්න හින්ද ද, විත්‍රය ඇතුළේ කෙනා ඉන්න හින්ද ද කියලා අහන්න තමන්ගෙන්.

එහෙනම් ‘මේ කෙස් ලොම් නිය දත් ඇතුළෙ කෙනා ඉන්න හින්ද ද, නැත්නම් ඒ වර්ණ සටහන කෙනා හින්ද ද’ - මට ‘කෙනා’ කියලා හිතෙන්නේ.

‘එහෙම නම් ඉතින් බිත්තියේ තියෙන සටහනක් කෙනෙක් වෙන්න ඕනේ, ඇයි මට කෙනා කියලා හිතෙනවා නේ’ කියලා - තමන් තමන් එක්ක තර්ක කරන්න, විතර්ක කරන්න, තර්ක විතර්ක කරන්න.

කරලා පෙන්වන්න “නුඹ මෝඩ වෙන්න එපා” කියන එක.

මේ විදිහට ඔය පින්වතුන් දෙපැත්තට, ‘කෙලෙස් බර වැඩි නිසා’ දෙපැත්තට ටිකක් තර්ක විතර්ක කරන්න වෙනවා.

මෙයා ආපහු මොනවා හරි දෙයක් සිහිවෙනකොට, ‘සිහිවෙන එක’ අල්ලා ගන්නේ නැහැ. මේක සිතුවිල්ලක්, මේක විතර්කයක්, හිතේ හට ගත්තේ, මේක අනිත්‍යයි, නැතිවෙනවා - එහෙම බලන්නේ නැහැ.

මේ විතර්කය එයා දන්නවා ‘බාහිර භවය’ පිරිසිදු නොදන්නාකම නිසා, ‘ආයතන ටික’ පිරිසිදු නොදන්නා අවිද්‍යාව නිසා නම් හැදූණේ - අවිජ්ජා නිරොධො සංඛාර නිරොධා, අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වූණොත් සංඛාර නිරුද්ධ වෙනවා.

ඒ කියන්නේ මෙහෙම ඉන්න ඔය පින්වතුන්ට බාහිර අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා, අයියා, අක්කා කියලා භවය හැදිලා තියෙන හින්දා, ‘ගොඩ අය මෙහෙම ඉන්න හින්ද යි’ මෙතැන ඉදන් ඉන්න අය ගැන තොරතෝචියක් නැතුව හිතෙනවා. හිතනවා නෙමෙයි හිතෙනවා.

ඔය හිතෙන්නේ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්. එතකොට -

‘හිතෙන දේ අවිද්‍යාව නිසා නම්’ හිතෙන්නේ, ‘හිතෙන එක නැති කළා කියලා’ - අවිද්‍යාව නැති වෙන්නේ නැහැ.

මම කියන්නේ යම් අවිච්චක් නිසා කොකිසක් හැදුවොත්, කොකිස කැවා කියලා අවිච්ච කැවා වෙනවා ද?

ආයතන පිරිසිදු නොදන්නා කම නිසා යහමිපත් මහත්තයා කියලා මට හිතූණා නම්, ඒ හිතන නිමිත්ත - මේ යහමිපත් මහත්තයා නෙමෙයි නේ, කෙනෙක් නෙමෙයි නේ, මේක සංඥාවක් නේ, ස්පර්ශයකින් උපන්න දෙයක් නේ, සිතුවිල්ලක් නේ කියලා මේකෙ අනිත්‍යය බැලුවා කියලා අවිද්‍යාව නැති වුණා වෙනවාද?

ඒ සිතුවිලිවල රාග ද්වේෂ මෝහ එන්නේ නැති වෙයි. තාවකාලිකව තැන්පත්කමක්, සන්සිඳියාවක් අවස්ථාවට ඇති වෙයි. තාවකාලික කෙලෙසුන්ගෙන් මිදීමක් පෙනෙයි. ආයෙන් ටිකකින් අමතක

වෙව්ව ගමන් 'බාහිර' කෙනා ඉන්නවා කියන තැනක පිහිටලා මනස ආයින් හිතන්න ගන්නවා. 'හිතෙන්න' ගන්නවා.

ඒ නිසා, දුක පිරිසිදු දැකලා සමුදය දුරු කළ යුතුයි කියලා කියන්නේ, කෙනෙක් කියලා සිහිවෙනකොට ම, මේ ප්‍රපංච නිමිත්ත ආප්‍ර භේතු ටිකට යන්න. යහමිපත් මහත්තයා කියලා හිතෙන කොටම මම බලන්නේ -

මම මෙහෙම හිතද්දීත් එතැන තියෙන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයක් නේද, එහෙම තියෙන තැනක මම මෙහෙම හිතන එක හරිද, මම මේ හිතන එක සුදුසුද? කියලායි බලන්නේ.

බලනකොට මෝඩකම වුට්ටක් අහුවෙනවා. මෝඩකම වුට්ටක් අහුවෙනවා.

මේ සිතුවිල්ල කෙනෙක් දෙයක් නෑ, පුද්ගලයෙක් නෑ, සත්වයෙක් නෑ කියලා බලන්නේ නෑ. බැලුවට අවිද්‍යාව එහෙම්මම. අවිද්‍යාව ඉතුරු වෙනවා.

ඒ හින්දා එතැනින් නෙවෙයි යන්නේ. එහෙන් යන්න බැහැ.

හැම වෙලාවෙම හව පච්චයා ජාති -

'හවය' තියෙන හින්දයි, 'මෙහෙ කෙනෙක් ඉන්නවා' කියන කම හින්දයි මේ හිතෙන්නේ.

හව නිරොධො ජාති නිරොධා, මේ ඉපදීම නතර වෙන්න නම්, 'තියෙනවා, ඉන්නවා කියන මේ හවය' නතර වෙන්නට ඕනේ.

එහෙනම් හැම වෙලාවෙම පෙළ දහම නොඉක්මවා ගන්න. දුක පිරිසිදු දැකලා යි, සමුදය දුරු කරලා යි, නිරෝධය සාක්ෂාත් කර ගත යුත්තේ.

මේ විදිහට නම් මග වඩන්න තියෙන්නේ, මම කළ යුත්තේ කොහොමද -

'දුක් වු ස්කන්ධ ටික' පිරිසිදු දකින්න ඕනේ.

ඒ කියන්නේ මෙතැන ඉඳන් මට අම්මා සිහි කරන්න පුළුවන්. මම අම්මා සිහි කරනවා. කිසි අඩුවක් නැතුව, අභයසභ වලින් යුක්ත, පුද්ගලභාවයෙන් යුක්ත, සත්ව භාවයකින් යුක්ත හැඟීම් ටිකකුත් එක්ක, ක්‍රියාකාරකම් ටිකකුත් එක්ක, වර්ණ සම්පන්න වූ, ශබ්දයෙන් යුක්ත වූ, ගන්ධයෙන්, රසයෙන්, ස්පර්ශයෙන් යුක්ත වූ ආත්මභාව පටිලාභයක් මනසේ මට සිහිපත් කර ගන්න පුළුවන් - මගේ අම්මා කියලා. ඒක මනසේ හැකියාව.

මම බලන්න ඕනේ මෙහෙම සිහිපත් කරනකොට ම, මම හිතන සිතුවිල්ල සාධාරණද, සත්‍යයද කියන එක.

ඒ කියන්නේ මම සිහිකරන කොටම වෙනදාට මට ‘අම්මා’ සිහිකරන්නත් පුළුවන්, ඒකෙ වැරද්දක් පෙන්නන්න කවුරුවත් හිටියේ නැහැ. සිහි කරලා මට ‘අම්මා බලන්න යන්නත්’ පුළුවන්, ඒක වැරදියි කියලා පෙන්නන්න කවුරුවත් හිටියේ නැහැ. බලන්න ගියහම ‘අම්මා පෙනෙනවා’ කියන තැනකින් ඉන්නේ. ඒකෙන් ඇත්ත පෙන්නන්න කවුරුවත් හිටියේ නැහැ. වැරද්දක් දැක්කෙන් නැහැ. බලලා ආවට පස්සේ - ‘මම අද ගෙදර ගිහිල්ලා අම්මව දැකලා යි ආවේ’ කියලාත් කිව්වා.

අම්මාව සිහි කරලා, අම්මාව බලන්න ගිහිල්ලා, අම්මාව හම්බවෙලා, ආපහු ඇවිල්ලා අම්මව සිහි කරන්න පුළුවන් කියලා ‘සම්පූර්ණ අවිද්‍යාව තුළ වක්‍රයක් ම ගිහිල්ලා’ මම ඉතින් කියනවා - ටිකක් මහන්සියි මට, මම ටිකක් භාවනා කරන්නත් ඕනේ කියලා.

ඉතින් පැත්තකට ගිහිල්ලා භාවනාත් කරනවා. හොඳට පර්යංකය බැඳගෙන, සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන, එන එන නිමිතිවල නාම රූප වශයෙන් බලනවා, කුණප කොටස් කඩනවා, චිත්ත වීථි බලනවා. එතකොට සංඥාවක් කියලා බලනවා, මේ සිතේ උපන්නේ කියලා බලනවා.

ආයෙත් නැගිටලා ඉවර වෙව්ව ගමන්, නැත්නම් බාහිරේ ගැන හිතන්න හදන කොට කිසි දෝෂයක් වැරද්දක් පෙනෙන්නේ

නැහැ. ඕනේ තරම් කෙලෙස්වලට යන්න පුළුවන්. කිසිම පිහිටක් නැහැ මේ මනසට. කිසිම සරණක් නැහැ මේ මනසට.

ධර්මය නොදන්නා අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජනයාට, ලෝකයාටත් මනසේ පිහිටක් පිළිසරණක් නැතිව ඔහේ සිතුවිලි වැල් හිතන්න පුළුවන් වගේ, මටත් පුළුවන් හිතන්න. හැබැයි මම හොඳට භාවනා කරන කෙනෙක්. පැය ගණනක් භාවනා කරලා නැගිට්ටා විතරයි. නැගිටලා අම්මා ගැන හිතන්න පුළුවන්, “ආ කිසි ප්‍රශ්නයක් නැහැ” හිතනවා. අම්මා ගැන හිතලා, “අනේ අම්මා අද රැට කැවද දන්නේත් නෑ, කියලා අම්මා අසනීප වෙලා හිටියේ” කියලා අනේ දුක් විදින්නත් පුළුවන් මට හොඳට. ආපහු සිහිකරලා “කමක් නැහැ, හෙට උදේම බලන්න යනවා” කියලා හිත හදාගෙන, උදේම නැගිටලා යන්නත් පුළුවන්. ගිහිල්ලා එදාටත් බලලා එන්නත් පුළුවන්. ඇවිල්ලා එදාටත් භාවනා කරයි.

මේ භාවනාවේ ප්‍රතිඵලයක් වෙලා තියෙනවා ද, භාවනා කළේ මොකටද කියලා බලන්න. මේ වැරද්ද නෙමෙයි ද හැදෙන්න ඕනේ කියලා බලන්න.

චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ වෙච්ච කෙනෙකුට මේ වැරද්ද කරන්න බැහැ, දුක් විදින්න බැහැ.

ඒ කියන්නේ දැන් අම්මා සිහිකරන්න පුළුවන් හැකියාව, හිතේ තියෙන හැකියාව, අම්මා කියලා සිහි කරනකොටම ටක්ගාලා දුක පිරිසිදු දකිනවා එයා - “මම අම්මා සිහි කරද්දි, අම්මා සිහිකරලා බලන්න කියලා ගියොත්, ඇත්තටම එතැන වෙන්නේ - සතිපට්ඨානයට නුවණයි - කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස් ලොම් නිය දත් මස් ආදී කුණප කොටස් ටිකකින් පිහිටලා තියෙන තැනක තියෙන වර්ණ සටහන, චිත්‍රය ඇස් ඉදිරිපිටට එන කොටම මේ දැන් තියෙන ගතිය මනසේ සිහිවෙනවා නේද?

දැන් මෙහෙම ඉඳලා මට කලින්ම නුවණයි “ගියහම මට අම්මා හම්බවෙනවා නෙමෙයි, අනාත්ම ස්කන්ධ ටික ඇස් ඉදිරිපිටට

එනකොටම මේ ආත්ම සංඥාව සිහි කරගන්නවා නේද” කියලා ඇත්ත ඇතිහැටිය දකිනවා.

මෙහෙ ඉඳලා ‘ඉන්න කෙනෙක් ගැන සිහිකරලා දුක් විදින්න තරම්’ මෝඩ නැහැ. මගේ මනසේ යි මේ හැඟීම තියෙන්නේ.

“එහෙනම් ඊයේ අම්මව දැක්කෙ මම” කියන තැනට ගියොත්- “එහෙනම් ඊයේ ද වෙලා තියෙන්නේ ඕක නේ. අනාත්ම වූ කෙස් ලොම් නිය දත් මස් කියන කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහනක් ඇස් ඉදිරිපිටට එන කොට, මේ මගේ අම්මා කියන හැඟීම් ටික, ගති ටික මනසේ ඉපදිලා නේද” කියලා සිහි ගන්නනවා.

* ‘මම පැයක් භාවනා’ කළා කියලා කිව්වේ -

‘උපදින උපදින විතර්ක ටික’ මේ විදිහට දෙපැත්තට නිය නියා විදර්ශනා කළ නිසා, මම නැගිටින කොටම මට මේ නුවණ පිහිටනවා. මේ සරණ එනවා මට.

මට ගෙදර, අම්මා කියලා සිහි වෙනකොට -

මම භාවනා කර කර හිටියේත්, කළෙත්, එක තැනක ඉඳගෙන මනසේ උපදින උපදින විතර්කයන්ට දෙපැත්ත පෙන්න පෙන්නා හිටියේ.

භාවනා කරනවා කියලා මම මේ සිතුවිලිවලට මොකුත් කළේ නැහැ.

- “උඹ සිහි කරද්දි කෙනෙක්, බලපන්කො ඇත්ත” කියලා ‘දෙපැත්ත පෙන්නන එක තමයි කර කර හිටියේ’ - භාවනා කරනවා කියලා, සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන.
- නැගිටිටහමත්, සිහිවෙන කොට අර භාවනා කරපු අරමුණමයි එයාගෙ මනසට පිහිටලා තියෙන්නේ. ‘කොහොමද මම බලන්න යන්නේ, එතකොට මෙහෙම ඇත්තක් නේ පෙනෙන්නේ’ කියන තැනකින් පිහිටලා තියෙන්නේ.

- එහෙම කාලයක් කරන්න. - ‘බාහිර’ ඉන්නවා කියෙනවා, ඉන්නවා කියෙනවා කියන වෙනුවට විශාල වෙනසක් තියෙයි.
- මේ ආයතන ටිකම ශුන්‍යයයි, ශුන්‍යයතාවයක් පෙනෙයි.
- සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් ශුන්‍යයයි. තමන්ගේ මනස තුළ රාග ද්වේෂ මෝහ කියන නිමිති ටිකක් ඇතිවෙලා කියන ටික පෙනෙයි.
- එහෙනම් මම කොහොමද “බාහිරයේ ඉන්න පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක් ගැන හිතන්නේ” කියන එක ‘තමන්ගෙන් තමන්ට අහන්න තැන දක්වා ම’, ප්‍රශ්න කරන තැන දක්වා ම අරගෙන එනවා.

• මම මෝඩද?

‘ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති දිහා බලාගෙන’ - මව් මළ දුක විදින්න තරම් මම මෝඩද?

‘ගඩොල් වැලි සිමෙන්තියෙන් හැදුණු බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන කියෙන විත්‍රය දිහා බලාගෙන’ - මව් ලෙඩ වෙව්ව දුක විදින්න තරම් මම මෝඩද?

මොකද - සමානයි.

එහෙනම් කුණප කොටස් ටිකක් ඇසුරු කරගෙන කියෙන වර්ණ සටහන දිහා බලාගෙන - මව් මළ දුක විදින්න තරම් මෝඩද, පියා මළ දුක විදින්න තරම් මම මෝඩද? කියලා උත්තරයක් එයි.

යෝනියෝමනසිකාරය කියලා ඕකට කියන්නේ. ඔහොම කරනකොට, කරනකොට -

- ‘බාහිරයේ ඉන්නවා, කියෙනවා කියන හැඟීම’ ටික ටික ටික ටික අඩුවෙනවා.
- අඩුවෙන්න, අඩුවෙන්න - මෙහෙ ‘සිතුවිලි තොරතෝ-වියක් නැතුව, කෙළවරක් නැතුව, එක එක්කෙනා ගැන සිහි වෙමින්, සිහි කරමින් උපදින මෙන් මේ මනසේ ගතිය’ ටිකටික අඩු වෙනවා. ටිකටික, ටිකටික අඩු වෙනවා.

මෙහෙ අඩුවෙන් අඩුවෙන්, දුක හොඳට පිරිසිදු දකිනවා.
 දුක පිරිසිදු දකින්න, දකින්න සමුදය දුරුවෙනවා.

- මේ විදිහට කරනකොට

‘මේ හිතෙන කම’ – ‘තමන් තුළම සංසිද්ධිකට පත්වෙනවා’.

- හිත කය දෙක පිනා ගිය අතිශය ප්‍රබෝධමත් තැනකට එනවා.
- “අනේ, අවිද්‍යාව නමැති කෝෂයෙන් එළියට එන්න පුළුවන් වුණා නේද” කියලා.

එයා දකිනවා මුළු ලෝකෙම මේ අවිද්‍යාව තුළ නේද ඉන්නේ.

- තමන්ගේ ‘මනස තුළ කෙනෙක්ව සිහිකර ගන්නවා’.
- මේක හිතේ පවතින ‘සමුදය සත්‍යය, රාග ද්වේෂ මෝහ කෙලෙස් ගුලිය’ කියලා පෙන්න්නේ නෑ.
- ඒ හින්දා මේ කෙලෙස් ටික උදවු කරගෙන ‘බලන්න යනවා කියන’ - ‘දුක් වූ ස්කන්ධ ටික උපදවා ගන්නවා’.
- ආයෙත් දුක්වෙ අඤ්ඤාණං, දුක් වූ ස්කන්ධ ටික පිරිසිදු නොදන්නා කම නිසා මේ කෙලෙස් ගුලියම මතු කරගන්නවා, සමුදය සත්‍යය ඇතිකර ගන්නවා.
- ආයෙත් සමුදය සත්‍යය උදව් කරගෙන දුක් වූ ස්කන්ධ ටික හදා ගන්නවා.
- දුක් වූ ස්කන්ධ ටික පිරිසිදු නොදන්නා කම නිසා සමුදය හදාගන්නවා.
- මේ සමුදය සත්‍යයෙන් දුක් වූ ස්කන්ධ ටික පිරිසිදු දක්වනවා. දුක පිරිසිදු නොදන්නා අවිද්‍යාව නිසා ආයෙත් සමුදය හදනවා.
- ආයෙත් සමුදය සත්‍යයෙන් දුක් වූ ස්කන්ධ ටික හැදෙනවා.
- මේ වක්‍රය කෙළවරක් නැහැ.
 ‘ලෝකය’ කියලා කියන්නේ ‘දුක්බ සත්‍යයට යි, සමුදය සත්‍යයට යි’ නේද කියලා පෙනෙයි.

අම්මා කියලා මට හිතෙන ටික සමුදය සත්‍යය. මේක කොච්චරකට උපකාරද,

බලන්න යනවා කියලා කරන්නේ -

- සිතේ තියෙන ඒ නාම ධර්ම අරමුණු කරලා,
- සිත මේ කයට බහාලා, ආයතන ටික හදා ගන්න එක.

ආයතන ටික හදන කොට, ‘අම්මා දැක්කා නෙවෙයි’, අනාත්ම වූ ආයතන ටිකක් ආපහු හැදෙනවා.

හැදෙන කොටම, දුක පිරිසිදු නොදන්නා කම නිසා ආයතනවල ඇත්ත නොදකින කොටම, ආයෙත් මේ කෙලෙස් ගුලිය, ප්‍රභංග ටික මනසේ යෙදෙනවා.

ආයෙත් දුක පිරිසිදු නොදන්නා කම නිසා සමුදය සත්‍යය. ආයෙත් සමුදය නිසා මොකද වෙන්නේ, තණ්හාව නිසා දුක හට ගන්නවා කියලා කියන්නේ - මේ කෙලෙසය මුල් කරගෙන ආයෙත් ස්කන්ධ ටික හදාගන්නවා.

ආයෙත් ස්කන්ධ ටික පිරිසිදු නොදන්නා කම නිසා - ඒ කියන්නේ ‘අම්මා කියන හැඟීම මුල් කාරණාව වෙන්නේ’ මොකේටද මට, ආයෙ බලන්න යනවා කියන්නේ ඇහැ හදාගන්න, රූපය හදාගන්න, වක්ඛු විඤ්ඤාණය උපදවා ගන්නයි උදවුවෙලා තියෙන්නේ. දුක් වූ ස්කන්ධ ටික හදාගත්තා. ඔන්න ‘බලන්න ගියා’ කියන්නේ ‘ඇහැ, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණය උපන්නා’.

අතේ පෙනෙනවා කියන්නේ - මහාභූත සහ වර්ණ සටහනක් තියෙන තැනක් නේද මෙතැන.

එහෙනම් මේ කෙලෙස් ටික මනසේ නේද ඇතිවෙලා තියෙන්නේ කියලා දුකයි, සමුදයයි දෙක ආයෙත් තේරුම් ගන්නවා.

ඒ නොදන්නා කම නිසා, දුක් වූ ස්කන්ධ ටික නොදන්නා කම නිසා ආයෙත් “ආ මේ අම්මා එක්කයි කතා කරන්නේ” කියන

හැඟීම මනසේ උපදිනවා. ඔන්න අවිද්‍යාව නිසා ආයෙත් කෙලේසේ.

ආයෙත් කෙලේසේ මොකටද කියෙන්නේ? ඊගාව දවසෙත් අම්මා බලන්න පුළුවන් ආයතන ටික හදන්න.

මේක නෙමෙයිද මුළු ලෝකෙම කරන්නේ කියලා බලන්න.

එතකොට වතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ වුණොත් - අවිද්‍යාව නිසයි ආසුච. ‘පෙර ආයතන ටික පිරිසිදු නොදැක්ක නිසයි දැන් මට අම්මා තාත්තා කියලා සිහි කරන්න පුළුවන් කම’ ඇවිල්ලා තියෙයි. දැන් මේ තණ්හාව නැති කරන්න කියලා කිව්වේ -

මේ ‘තණ්හාව කියන නිමිත්ත’ අද මම නැති කළොත්, දුක පිරිසිදු දැකලා තණ්හාව දුරු කළොත්, ආපහු දුක් වූ ස්කන්ධ ටික හදන්න යන්නේ නෑ.

ඒ කියන්නේ අම්මා කියලා සිහි වෙනකොටම - මම සිහිපත් කරගන්නවා මෙතැන තියෙන සැබෑම ඇත්ත. මොකක්ද -

මම අම්මා කියලා සිහිකර ගනිද්දීත් එතැන තියෙන්නේ අනාත්ම වූ, සත්ව පුද්ගල නොවන මහාභූත සහ උපාදාය රූපයක් නේද, බලන්න කියලා ගියහමත් අනාත්ම වූ සත්ව පුද්ගල නොවන මහාභූත රූපයක් ඇස් හමුවට එයි නේද කියලා යි බලන්නේ.

මෙහෙම දෙපැත්තට හැම වෙලාවෙම

මේ ‘මනසේ තියෙන නිමිත්ත’ අයිත් කරන්න ‘භවය’ විදර්ශනා කරන්න.

භවය කියලා කියන්නේ - පුබ්බත්තෙ ඤාණයට, අපරත්තෙ ඤාණයට, පුබ්බත්තාපරත්තෙ ඤාණයට යන්න.

මේ නිමිත්තට ඇති වෙන්න හේතුව පෙර පැත්තට යන්න. මෙහෙම මට නිමිත්තක් හදාගන්න පුළුවන්කමක් මනසේ

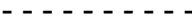
තිවුණට, මේ නිමිත්ත හදා ගත්ත තැනක තියෙන සැබෑම ඇත්ත බලන්න.

ඒ හම්බවෙච්ච ඇහේ ඇත්ත බලන්න, ඒ රූපයේ ඇත්ත බලන්න, ඒ දෙන්නා නිසා එහෙනම් මේ ගතියයි එදක් සිහිවෙලා තියෙන්නේ කියන එක ආවොත් - ‘බලන්න යන පැත්ත’ බලන්න.

මම සිහි කරන්න කියලා ගියහමත් මෙහෙම ඇත්තක් හම්බවෙනකොට මේ ගතියම සිහි කරයි කියන ටික විතරක් උඩට යටට පෙරල පෙරලා ඉන්න.

මොකුත් ඕනෙ නෑ මහ විශාල දහම් කරුණු, පෙනෙන දේ අල්ලන්න බැහැ, අල්ලන දේ පෙනෙන්නේ නෑ, නැත්නම් මේ මොකුත් මහා ගැඹුරකට ඕනෙ නෑ. හැබැයි ඔය කරන දේ තුළ දක්ෂයෙක් වෙන්න.

යම් තාක් මහ මුහුද අනුක්‍රමයෙන්, අනුපූර්ව, ටිකෙන් ටික ගැඹුරු වෙලා තියෙනවා වගේ, මේ සද්ධර්මය මහ විශාල ගැඹුරක් තියෙයි. අනුක්‍රමයෙන් ඔය පින්වතුන්ව අරගෙන යයි.

ඉතින් මේ චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ නොවුණු නිසා, අවබෝධ කර නොගැනීම නිසයි අපි මේ සසර හැමදාම ඇවිද්දේ, දුක් වින්දේ කියලා පෙන්නුවේ අපේ මනසේ ඇති වැරද්ද හදාගන්න හම්බවුණේ නැහැ.

බුදුහාමුදුරුවෝ ලෝකෙ පහළ වුණත්, නැතත් ලෝකයේ හැමදාම පැවතුණු, පවතින ඇත්තක් තමයි -

ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ ගඬොල් වැලි වලින් හැදුණු බිත්තිය සහ ඒ තුළ ඇදපු චිත්‍රය කියන මට්ටමේ රූප ටිකකුයි, ඒ නිසා පුද්ගල සත්ව සංඥා තමන්ගේ මනසේ යි යෙදුණේ කියන එක

බුදුරජාණන්වහන්සේ පහළ වුණත් නැතත් හැමදාම වෙච්ච ඇත්තමයි.

නමුත් ඒ සිද්ධිය වෙන තැනට, සිද්ධිය පෙනෙන්නේ නැතුව තියෙන්නේ.

ලෝකයා ‘අනාත්ම වූ ආයතන ටික නිසා තමන්ගේ මනසේ ඇතිවෙන මේ කෙලෙස් ටික’ හඳුනාගන්නේ නැතුව, ‘බිත්තිය අතගානවා කෙනා කියලා’. බිත්තියට පැනලා ඉන්නේ, පළඟැටියෝ වගේ. දුක උපද්දවාගෙන, දුකට පැනලා මේ ඉන්නේ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ලෝකෙ පහළ වුණේ මේ කරන වැරද්ද පෙන්වන්නයි. සුදුසු ද කියලා බලන්න.

ඇහැ අනාත්මයි නම්, රූපය අනාත්මයි නම් - මම හෝ මගේ හෝ මගේ ආත්මය වශයෙන් දකින්න සුදුසු ද මේ රූපය කියලා අහනවා.

කෙස් ලොම් නිය දත් හම් මස් කියන කුණප කොටස් ටිකක් පිහිටලා තියෙන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහන දකින කොටම, මම කියන හැඟීම මනසේ ඇති වන්නේ නම්, සුදුසුද මම කියන හැඟීමෙන් මේ රූපය අත ගාන්න? සුදුසුද ‘මගේ අත’ අතගාන්න? සුදුසුද ‘මේ කය මම’ කියලා මෙහෙ පිරිමදින්න?

ගඩොල් වැලි සීමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියේ චිත්‍රයක් ඇන්දහම, ‘මේ මම’ කියන හැඟීම ඔය පින්වතුන්ට ඇතිවුණොත් - ‘මේ මම’ කියලා අතගාන්න සුදුසුද ගඩොල් වැලි කළ බිත්තිය, නැත්නම් චිත්‍රය අතගාන්න සුදුසුද? මේ හැඟීම තියෙන කොට පත්තර කඩදාසියක ‘මේ මමනේ’ කියන හැඟීම එයි, තමන්ව අතගාන්න සුදුසුද?

එහෙම තුසුසුසුයි නම්, ‘මේ පෙනෙන අරමුණත්’ තුසුසුසු නෙවෙයිද? එතකොට,

“මහණෙනි, ඇහැ අනාත්මයි, රූපය අනාත්මයි, චක්ඛු විඤ්ඤාණය අනාත්මයි නම් - මම මගේ ආත්මය වශයෙන්

දකින්න සුදුසුද” කියලා අහනවා නේද බුදුරජාණන්වහන්සේ? ඇයි මෙහෙම අහන්නේ?

- ඇහූ නිත්‍යයද අනිත්‍යයද?
- රූපය නිත්‍යයද අනිත්‍යයද?
- චක්ඛු විඤ්ඤාණය නිත්‍යයද, අනිත්‍යයද? **අනිච්චං භන්තෙ**
- යමක් අනිත්‍යයි නම් ඒක දුකද, සැපද? - දුකයි.
- යමක් දුකයි නම් ඒක මම හෝ මගේ හෝ මගේ ආත්මය කියලා දකින්න සුදුසුද?

ඒ නිසා මෙබඳු අනාත්ම ධර්මයක් නිසා ප්‍රපංච ටිකක් නම් ආවේ, මේ ප්‍රපංචයන්ගෙන් මේක පිරිමදින්න සුදුසුද කියලා අහන්නේ. සුදුසුද කියලා අහනවා. බලන්න අහන වචනය.

‘අනාත්ම වූ බිත්තිය නිසා’ මගේ ‘මනසේ ප්‍රපංචයක් නම් ඇතිවුණේ’ කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා’, අහනවා - කෙනා පුද්ගලයා කියලා බිත්තිය අත ගාන්න සුදුසුද කියලා. කෙනා පුද්ගලයා කියලා බිත්තිය දකින්න සුදුසුද කියලා අහනවා.

එහෙනම් මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ම නිසා ‘මගේ රූපය, මගේ ශබ්දය, මගේ ගන්ධය, මගේ රසය, මගේ ස්පර්ශය, මගේ සිතුවිලි’ කියලා හය නිසාම සිහි වෙනවා නම්, ඔය ගතියෙන් ආයතන හය පිරිමදින්න සුදුසුද?

මේ දුක් වූ ස්පර්ශ ආයතන හය දුක්ඛ සත්‍යය නම්,

ඒ නිසා ඇති වෙච්ච මාන්තය, කෙලේසය, මම මගේ කියන ප්‍රපංච ටික මනසේ ඇති වෙච්ච කෙලෙස් ටික නම්,

මේ කෙලෙස් ටිකෙන් මේ ස්කන්ධ ටික පිරිමදින්න සුදුසුද කියලා අහනවා.

මේ ආයතන එකක්වත් තමන් ද, තමන්ගේ ද, තමන්ගේ ආත්මය ද - අනාත්මයි.

අනාත්ම වූ ආයතන ටික නිසා තමන්ගේ මනසේ ප්‍රභංච ඇතිවෙන්න පුළුවන්, මම කියන හැඟීම ඇතිවෙන්න පුළුවන්.

ඒ ඇතිවෙන්නේ ආයතන ටික පිරිසිදු නොදැක්ක නිසයි.

මම කියන හැඟීම ඇතිවෙනකොට ඇතිවෙව්ව හේතුවට යන්න.

බල්ලෙකුට, මම වෙනදටත් කියලා තියෙනවා ගලකින් ගැහුවහම බල්ලා ගල හපා කනවලු. සිංහයකුට ගලකින් ගැහුවහම ගල ආවේ කොහෙන්ද කියලා බලනවලු. ඒ වගේ ධර්මය නොදන්නා අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජනයාට, බල්ලාට ගලකින් ගැහුවා වගේ හිතේ නිමිත්තක් උපදිනකොට නිමිත්ත අල්ලා ගන්නවා.

* දරුවා කියලා සිහිවුණොත්, ඒක ටක් ගාලා අල්ලගන්නා, “අනේ දරුවා කෑවද දන්නෙ නෑ, බිච්චද දන්නෙ නෑ කියලා, එක්කො ලෙඩ වුණා, මගේ දරුවා හොඳයි, විභාග පාස් වුණා, පළවෙනියා වුණා, සතුටුයි. එහෙම නැත්නම් දරුවා කියන තැන ලෝභයි. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ.

* එහෙම නැතිනම් තව කෙනෙක් මේක අනිත්‍යයි නේ , මේක දුකයි නේ, මේක අනාත්මයි නේ, මේක චිතර්කයක් නේ, මේක සිතුවිල්ලක් නේ කියලා අල්ලගන්නවා.

දෙන්නම හපා කාලා තියෙන්නේ ගල. දෙකම එකයි.

මම කියන්නේ, දුක උපන්නොත් ගිනි ගොඩක් ඇතුළෙ ඉන්න කෙනා නොපිච්චි ඉන්න උත්සාහවත් වුණත්, උත්සාහවත් නොවුණත්, දෙන්නම පිච්චෙනවා කියලා. ගිනි ගොඩක් ඇතුළෙ නම් ඉන්නේ - එහාට මෙහාට පැන පැන, එහාට මෙහාට පැන පැන කෙනෙක් නොපිච්චෙන්න උත්සාහවත් වෙනවා. පිච්චෙනවද නැද්ද? පිච්චෙනවා. කිසිම උත්සාහයක් නැහැ, අත් දෙක බැඳගෙන හිටියොත්, ඒත් පිච්චෙනවා.

මේ නිමිත්ත හවයේ තියාගෙන, මෙහෙ අම්මා, තාත්තා ඉන්නවා කියන අදහසින්, දරුවා සිහි කරගන්නවා. කිසිම උත්සාහයක් නැතුව

අත්දෙක බැඳගෙන ඉන්නවා වගේ තමයි - ‘නිමිත්තට අනුගතව’ හිත හිතා යනවා ‘දරුවා මෙහෙමයි, මෙහෙමයි’ කිය කියා, ඒත් පිවිචෙනවා, එයා ජරා මරණ දුක් විඳිනවා.

ගිනිගොඩ ඇතුළේ එහාට මෙහාට පැන පැන ඉන්නවා, ඒත් ‘ගිනිගොඩ ඇතුළේ’ වගේ, මේක නිමිත්තක් නේ, මේක විතර්කයක් නේ, මනෝ සම්ප්‍රේෂයෙන් හට ගත්ත එකක්නේ, ස්පර්ශය නැති වෙනකොට නැතිවෙනවා - දැන් නොපිවිචී ඉන්න උත්සාහවත් වෙනවා, හැබැයි ‘අවිද්‍යාව ඇතුළේ’ තවම, ගිනිගොඩ ඇතුළේ. එයත් පිවිචෙනවා.

තවම අම්මා, තාත්තා ‘ඉන්නවා කියෙනවා කියන තැනක දුක් විඳින්න කියෙන’ දුක එහෙමමයි, මේක බැලුවට.

ඇයි, ‘අවිද්‍යාව නිසා හට ගත්ත දේ ඇතුළේ’ බැලුවා කියලා ‘අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත සංස්කාරය තුළ’ අවිද්‍යාව නැති කරන්න පුළුවන් කියලා හිතෙයි ද?

එතකොට හැම වෙලාවෙම මෙයා කළ යුත්තේ මොකක්ද?

ගිනිගොඩ ඇතුළේ උත්සාහවත් වුණත්, නොවුණත් දෙකම පිවිචෙනවා වගේ, අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත දේ තුළ උත්සාහවත් වෙන්නේ නෑ.

කතං නු ත්වං, මාරිස, ඔසමතරීති - එක දෙවියෙක් ඇවිල්ලා අහනවා “ඔබවහන්සේ කොහොමද ඕසය තරණය කළේ” කියලා. “මම පිහිටා ද නොසිටිමින්, වෑයම් ද නොකරමින් ඕසය තරණය කළා” කියනවා.

ජලයකට වැටුණු කෙනෙක්, ගැඹුරු වතුරකට වැටුණු කෙනෙක් ගිලෙන්නේ නැතුව ඉන්න නම් මොකක් කළ යුතුද? අත් ගහනා වෑයම් කර කර ඉන්න වෙනවා නේද? වෑයම් කර කර හිටියොත් මොකද වෙන්නේ? උඩ ඉලිප්පිලා ඉන්න පුළුවන්. ඒත් ඒක දුක් සහිතයි, වෙහෙස සහිතයි, බොහොම සැපෙන් නම් ඉන්නවා

නෙවෙයි. ඒත් යට යනවා. බැරිවෙලා වැයම් නොකළොත් ඒත් මැරෙනවා.

කෙනෙක් උත්සාහවත් වෙලා, වෙලා, වෙලා, වෙලා ගිලිලා මැරෙනවා. කෙනෙක් උත්සාහවත් නොවී ගිලිලා මැරෙනවා.

ඒ හින්දා උත්සාහවත් වෙන්නේත් නැතුව, උත්සාහවත් නොවෙන්නේත් නැතුව - උත්සාහවත් වීමෙන් දොස් දැක්කා, උත්සාහවත් නොවීමෙන් දොස් දැක්කා. දැකලා උත්සාහවත් වෙන්නේත් නැතුව, නොවෙන්නේත් නැතුව ඕසය තරණය කළා කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා.

මේ ඇතිවෙන නිමිත්තට කෙනෙක් මේ ඕසයට රාග ද්වේෂ මෝහ කියන - කාම ඕස, භව ඕස, දිට්ඨි ඕස, අවිද්‍යා ඕස කියන මේ ඕස ටික තමයි මනසේ තියෙන්නේ.

* කෙනෙක් මොකද කරන්නේ - ‘වැයම් නොකර ඉන්නවා’ කියලා කියන්නේ මේකෙන් මිඳෙන්න වැයම් කරන්නේ නෑ. දුඛ, පුතා, අම්මා, තාත්තා කියලා සිහිවෙනකොට, ‘ඒක ඇත්තමයි’ කියලා ඔහේ ‘ඒකට අනුගතව ඉන්නවා’. ඒ නිසා වැයම් නොකර ඉන්න නිසා ඒකෙම ගිලෙනවා. එයා ඔන්න ගිලෙනවා.

* කෙනෙක් වැයම් කරනවා ‘ඕසය තුළ’ - මේ, හිතට පහළවෙන කාම ඕස, භව ඕස, දිට්ඨි ඕස, අවිද්‍යා ඕස කියන ගති ටික. මේක අනිත්‍යයයි නේ, මේක නිමිත්තක් නේ, මේක සංඥාවක් නේ, මේක විතර්කයක් නේ, ස්පර්ශකින් නේ හට ගත්තේ -

මේ විදිහට විතර්ක පහළ කර කර ඉන්නවා. මොකද මේ, ඒත් ඕසය ඇතුළේ, වැයම් කරනවා.

ඒකද වෙහෙසිලා, වෙහෙසිලා, ඒත් ජරා මරණ දුකට පත්වෙනවා. අවිද්‍යාව හිඳෙන්නේ නෑ.

බුදුහාමුදුරුවෝ දැක්කා ‘මේ ඕසයට’ - වැයම් කරලා හෝ වැයම් නොකිරීමෙන් වෙහෙසටම පත්වෙනවා මිසක, වැයම් කිරීම හෝ නොකිරීම නෙවෙයි තියෙන්නේ.

ඒ නිසා වෑයම් කරන්නේත් නැතුව, නොකරන්නේත් නැතුව ඕසය තරණය කළා කියලා කිව්වේ - ‘මේ සඳහා’ කිසියම් ‘ප්‍රතිචාරයක් දැක්වූයේ නෑ’.

මේක එන කොටම අතහැරලා ගියා - කොහොට ද, දුක පිරිසිඳ දකින තැනට, අවිද්‍යාව දුරුකරන තැනට.

දරුවා කියලා, ගෙදර කියලා, අම්මා කියලා, තාත්තා කියලා - කාම ඕසය.

අරහෙ අපේ ගේ තියෙනවා, මේ කොහුවල නගරය අරහෙ, අනුරාධපුරය අරහෙ කියලා, මෙහෙ කුරුණෑගල කියලා, මෙහෙ නුවර කියලා ‘බාහිර’ නියම් ගම් නගර පිටින් පෙන්වනවා - හවය. හව ඕසය.

පුද්ගලයෝ ඉන්නවා, සත්වයෝ ඉන්නවා - දිට්ඨි ඕස.

මේකෙ ඇත්ත නොදන්නා කම - අවිද්‍යා ඕස.

මේ ටික ඔක්කොම මනසේ.

කට්ටිය, මුළු ලෝකෙම මේ ඕසය ඇතුළේ. කොටසක් වෑයම් කරනවා, කොටසක් වෑයම් නොකරනවා. වෑයම් නොකරන කෙනා පෘතග්ජනයි කියනවා. වෑයම් කරන කෙනා බණ භාවනා කරනවා කියනවා. දෙන්නම ඕසය ඇතුළේ.

ඕසය ඇතුළේ වෑයම් කරන කෙනා යි, නොකරන කෙනා යි දෙන්නගේම දොස් දැකපු නිසා බුදුරජාණන්වහන්සේ, වෑයම් ද නොකරමින්, පිහිටා ද නොසිටිමින් ඕසය තරණය කළා.

මේ ඕසය හදන්න ගියේ නැහැ. ‘ඕසය ඇතිවෙච්ච හේතුවටයි ගියේ’.

සිංහයෙකුට ගලක් ගැහුවහම ගල ආපු පැත්තට ගියා වගේ - සිංහයෙකුට ගලක් ගැහුවහම ‘ගල ආවේ කොහෙන්ද’ කියලා බලනවලු. ඕසය හට ගත්තොත්, දරුවා, ගෙදර කියන අදහස ඇති

වුණහම ඒක නැති කරන්න වෑයම් කරන්නේත් නැහැ, ඒක ඇති කරගෙන රාග ද්වේෂ මෝහ, ඒකට අනුගත වෙලා යන්නේත් නෑ.

පිහිටා හිටින්නේත් නෑ, වෑයම් කරන්නේත් නෑ. සිහි වෙනකොටම කළේ මොකක්ද - ඕසය තරණය කළා,

ටක් ගාලා ඕසය අතහැරියා, ගියා අනික් පැත්තට - ‘භවයට’.

ඒ කියන්නේ, දරුවා කියලා සිහිවෙනකොට -

‘බලන්න කියලා ගියොත්’ මෙන්න මේ වගේ ඇත්තක් ඇස් ඉදිරිපිටට එයි නේද? එදාටත් මේ ඕසය, මේ ගතිය මනසේ යෙදෙයි නේද?

ගියා අනික් පැත්තට, අතීතයට. ඇත්තටම ‘කෙනා’ කියලා හම්බවෙව්ව, ‘දරුවා’ කියලා සිහිකරගන්න පුළුවන් මේ හැකියාව ආපු සැබෑම තැන තිබුණේ -

- * ‘මෙහෙම මෙහෙම රූපයක්’.
- * ඒ රූපය ‘ඇසුරුකරගෙන තිබුණු විත්‍රය’ දකින කොට
- * ‘මනසේ’ නේද මේ ‘ගතිය’ හට ගත්තේ කියලා දැක්කා.

එතකොට මෙයා ඕසය තුළ පිහිටලා හෝ වෑයම් කරලා තියෙයිද?

කාට හරි පුළුවන් නම් ඕසය තුළ පිහිටා ද නොසිටමින්, වෑයම් ද නොකරමින් ජීවත් වෙන්න -

එයා නොබෝ දිනකින් ආසුවක්ෂය කරගන්නවා.

සද්ධර්මය දන්නා වූ ශ්‍රැතවන් ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් ඇරෙන්න, කිසිම කෙනෙකුට පිහිටලා ඉදිමින් හෝ වෑයම් කරමින් ඕසය තරණය කරන්න බැහැ කියන එක හොඳට මතක තබාගන්න.

ඕසය තුළ ඉදගෙන වෑයම් කරන කෙනාත්, ඕසය තුළ පිහිටා ඉන්න කෙනාත් දෙන්නම ඕසය තුළම ගිලිලා මැරෙනවා මිසක ඕසය

තරණය කරන්නේ නැහැ. ඕසය තරණය කරන කෙනා ඕසය තුළ වෑයම් ද නොකරමින්, පිහිටා ද නොසිටිමින් විය යුතුයි.

මනස තුළ එක තැනක ඉන්නකොට තොරතෝවියක් නැතුව - දුව, පුතා, ගෙවල්දොරවල්, රන්රිදී, මුතුමැණික් කියලා ගම් නියම්ගම් රටවල්පිටින් ගොඩනගලා පෙන්නන ‘මනෝමය වීත්’ ටිකක් එක්ක තියෙන ‘නිමිති’ ටිකට තමයි - ‘කාම ඕස, භව ඕස, දිට්ඨි ඕස, අවිද්‍යා ඕස’ කියන මෙන්න මේ ටික කිව්වේ.

ඕය ටික ඇතුළේ මොන විදිහටවත් වෑයම් කරන්නත් එපා, අනිත්‍යය බලමින්, දුක් බලමින්, අනාත්මයට බලමින් ඉන්නත් එපා.

වෑයම් නොකරමින් ඉන්නත් එපා - ඒ කියන්නේ ඒකට අනුගතව රාග ද්වේෂ මෝහ ඇතිකරගෙන ඔහේ ඉන්න එකට තමයි වෑයම් නොකරනවා කියලා කිව්වේ.

වෑයම් කළත් නොකළත් දෙන්නම එක තැනයි.

මේ ශාසනයටම මෙව්වර කාලයක් වුණේත් ඒ ටිකමයි. ඒ නිසා මතක් කරනවා ඕස තරණ සූත්‍රය අද -

- ඔබ යන්න ඕස තරණය සඳහා.
- මේ ඕසය තුළ වෑයම් ද නොකරමින්, පිහිටාද නොසිටිමින් ඕසය තරණය කරලා සංසාර දුක අවසන් කරගන්න කියන එක මතක් කරනවා.

ඒ සඳහා මේ දේශනාව ඔබ සැමට හේතු උපනිශ්‍රය ම වේවා.

මම දේශනා කළ කරුණු අනුමානෙට හරි තේරුණාද?

ප්‍රශ්නය - පැහැදිලි නැහැ

පිළිතුර - ඇත්තටම ස්පර්ශ ආයතන හයේම ආයතනයන් ඔවුනොවුන්ට වෙනස් බවක් තිබුණාට, පෙනෙන ඇහැයි, රූපයටයි

වඩා වෙනස් කනයි, ගබ්දෙයි. ඒ දෙන්නාටම වඩා වෙනස් නාසයයි, ගන්ධයයි. ඒ දෙන්නාටම වඩා වෙනස් දිවයි, රසයයි. ඒ දෙන්නාටම වඩා වෙනස් කයයි, පොට්ටියබියයි.

මේ ඔවුනොවුන්ගේ ක්ෂේත්‍රයේ අනෙක් කෙනෙක් නොවිදි, ඔවුනොවුන්ට පමණක් සීමා වෙයි - මේක තමයි ඒකෙ ඇත්ත.

නමුත් මේ ‘ආයතන භයම ගැට ගහන නිමිත්ත එකයි’.

එකම ක්‍රමයයි විදර්ශනා කරන්න තියෙන්නේ ස්පර්ශ ආයතන භයටම -

- අපි ඇහෙන්නේ දැකලා,
- දකින තැනක මහාභූත ටිකයි, වර්ණ සටහනයි දකින කොටම,
- මේ හැඩේම, මනසේ මේ විදිහටම මේ හැඩේම මේ මොහොතෙදි සිහිකරගෙන,
- මේ ප්‍රසන්න මහත්තයා කියන ජීවී කමෙහුත් එක්ක මනසේ මේ යෙදිලා තියෙන්නේ.

ඔන්න නිමිත්ත.

මා ගාව ‘සිහි වෙච්ච මේ නිමිත්ත ම’ ඇසුරු කරගෙන,

‘මේ නිමිත්ත ම බලාගෙන’ - මම මේ හිතනවා, කියනවා මිසක,

‘මෙහෙ (බාහිර) තියෙන කිසි දෙයක් අරභයා’ හිතනවා, කියනවා නෙමෙයි.

චේතනාවයි කර්මය - චේතනාභං භික්ඛවෙ කම්මං වදාමි චෙතයිත්වා කම්මං කරොති කායෙන වාචාය මනසා “මහණෙනි, මම චේතනාව කර්මයයි කියලා කියනවා, සිතින්ම හිතලයි - හිතන්නේත්, කියන්නේත්, කරන්නේත්”.

රූප පච්චයා සංඛාරා කියලා කොහේවත් තියෙයිද, නෑ.

මේ පෙනෙන කොටම, මේ පෙනීමත් එක්කම ඇහැට ගැටෙන කොටම -

‘ආප්‍රව’ කියලා කියන්නේ මේ විදිහටම, මේ හැඩේම ක්ෂණිකව සිහිපත් කරනවා.

ඒකයි, ඒකට පත්තර කඩදාසිය වුණත් ඇති, දැක්ක ගමන්ම ටක්ගාලා ඒ හැඩේටම හිතේ - ‘පුද්ගලයෙක් වූ’ මේ හැඩේ සිහි කරගන්නවා ප්‍රසන්න මහත්තයා කියලා. ‘ඒ හිතේ ඇති’ ප්‍රසන්න මහත්තයා එක්කයි මම හිතන්නේ, කියන්නේ, කරන්නේ.

ඔන්න දැන් නැගිට්ටා නිමිත්ත.

ඊට පස්සේ රූප වල නානත්වය වගේම, ශබ්ද වල නානත්වයකුත් තියෙයි. ‘ශබ්දයේ හැඩ සටහනට මෙන්න මේ ශබ්දය ප්‍රසන්න මහත්තයාගෙයි’ කියලා බැඳලා තියෙයි. මේ රූපය වගේ, **කනට ශබ්දය ඇහෙන කොටම, ක්ෂණිකව අපි සිහිපත් කරගෙන අපේ මනසේ නැගිටින්නේ මොකක්ද? - අර නිමිත්ත.**

ඒකයි ඔය පින්වතුන් දන්න කෙනාගෙ කටහඩ, ඒ කටහඩින්ම එන්නේ. මොකද ඒ?

ඒ රූපවල නානත්වය වගේම, ශබ්ද වලත් හැඩ සටහන් තියෙනවා - හිතට **ශබ්ද සංඥා.**

ඒවා අරහයා මේ නිමිත්තමයි බැඳලා තියෙන්නේ.

දැන් මේ ශබ්දය අරහයා ප්‍රසන්න මහත්තයාගේ රූපය ඔය රූපයට බැඳපු විස්තර ටිකමයි, මේ ප්‍රසන්න මහත්තයාගේ හඩ, ප්‍රසන්න මහත්තයා ළහින් ගියොත් මෙන්න මෙහෙම ගඳක් එන්නේ කියලාත් අපි ඒකටත් නිමිත්තක් බදියි. එහෙම හිතන්න එපා, අපිට මේක පැහැදිලි කරගන්න. මේ විදිහට නම් උයලා දෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ ප්‍රසන්න මහත්තයාටමයි කියලා රසය හම්බවෙන කොටම එන්නේත් - මේ රසය දැනෙන්න විතරයි ඕනේ, ඔහොම කවල තිබුණොත් - රසය දැනෙන කොටම අපේ අම්මා උයපු රස කෑම වගේ කියලා අපි සිහිකර ගන්නේ. රස එනකොටම

මේ ප්‍රසන්න මහත්තයා උසපු හොඳ්දක් වගේ හදපු එකක් වගේ කියලා රසයෙනුත් එන්නේ මේ නිමිත්තමයි. කයට ගැටෙන කොටම දැන් මේ ප්‍රසන්න මහත්තයා ඇහේ හැප්පිලයි ඉන්නේ, මගේ ඇහේ හැප්පිගෙනයි ඉන්නේ කියලා සිහි කරගෙන තියෙන්නේ. මේ කයයි පොට්ට්ටියයි ගැටුණේ, මේ ‘නැගිටින නිමිත්ත එකම යි’.

- ස්පර්ශ ආයතන හයම අනාත්මයි.
- හයෙන්ම නැගිටලා තියෙන්නේ මේ නිමිත්ත එකයි.
- හය පොළේම විදර්ශනා කරන න්‍යාය එකමයි.

එකමයි කියලා කිව්වේ, ඇහැට බලනකොට මේ නිමිත්ත ඇතිවෙන දෙපැත්තට යනවා.

1. බලන්න කියලා ගියොත්, ‘මෙහෙම මෙහෙම කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහන ඇස් ඉදිරිපිටට එයි, එනකොට මේ සංඥාව සිහි කරගන්නවා නේද’ කියලා දකින්න.
2. ගියහම අතීතයෙදීත් වුණේ මෙහෙම ‘අනාත්ම වූ ස්කන්ධ ටිකක් ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට මේ සටහන සිහිපත් කර ගන්නා’ කියන තැනකට එන්න.

* ප්‍රසන්න මහත්තයා කියලා ශබ්දයක් ඇහෙනකොට ‘මේ ශබ්ද සංඥාව ඇහෙන කොටම මේ හැඩය සිහි කරගන්නවා නේද’ කියලායි දකින්නේ. මේ හැඩය ශබ්දයට තියන්නේ නෑ. ‘ශබ්ද සංඥාව ගැටෙන කොටම මේ හැඩය සිහිකර ගන්නවා නේ’ කියලා යි දන්නේ.

* දැන් ගත්තයට බැඳලා තියෙන්නේ මේ ගත්තය එනකොටම මේ සංඥාව සිහි කරගන්නවා නේද? නමා තුළම යෙදෙනවා කියලා දකිනවා. මේ ‘කෙනාගෙ ගඳ වෙන්නේ නෑ’.

කෙනාගෙ ශබ්දය වෙන්න බෑ. ශබ්දය නිසා කෙනා සිහිවෙලා, ගත්තය නිසා කෙනා සිහිවෙලා. කයට පොට්ට්ටිය ගැටෙන කොටම අහවල් කෙනා ඇහේ හැපිලා ඉන්නේ කියලා නිමිත්ත

සිහි කරගත්තා කියලා යි දකින්නේ. මේ කයයි පොට්ටබ්බයයි දෙක ගැටුණේ, පුටුව ඇහේ හැප්පිලා කියලා යි සිහි කරගෙන තියෙන්නේ. එතකොට,

‘පයව් ධාතුව, පයව් ධාතුව එක්ක ස්පර්ශ වෙච්ච තැනක’, මම පුටුවක් අල්ලාගෙන ඉන්නවා.

‘පුටුව ඇහේ හැප්පුණා’ කියන තැනකින් සිහි කරගෙන හින්දා මට මේ ස්පර්ශය කාම වෙලා තියෙන්නේ.

එතකොට මම දැක්කොත් - ‘ධාතු ස්පර්ශය නිසා මෙබඳු සංඥාවක් උපන්නා’ කියන තැනකින් දැක්කොත්,

පුටුව ඇහේ හැප්පිලා කියන හැඟීමෙන් යුක්ත පුටුවකුයි අතකුයි සමහරවිට සිහිකරගෙන, මේ නිමිත්ත සිහිකරගෙන ‘පුටුව ඇහේ හැපුණා’ කියලා සිහි වෙනකොට - මේ නිමිත්තම මට අහුවෙනවා.

මෙහෙම වෙද්දිත් - මෙතැන තියෙන්නේ ‘ධාතු මාත්‍රය ධාතු මාත්‍රය එක්ක ස්පර්ශ වෙලා නේද’ තියෙන්නේ කියලා දකිනවා මිසක, ‘නිමිත්තෙන්, ධාතුව පරාමර්ශණය කරන්නේ නෑ’. තේරුණාද කියන දේ.

ඒ විදිහට ආයතන ටික නිසා මනසේ උපදින ප්‍රපංච ටික, කෙලෙස් ටික දකිනවා.

මනසේ උපදින ගතියෙන්, බාහිර ගතිය තීරණය කරන්නේ නෑ.

මේකට මම කියන්නේ one way එකක් කියලා. එක පැත්තක ඉඳන් වාහන එනවා, අනෙක් පැත්තට යන්නේ නෑ, යන්න බෑ.

මේ නුවණින් - ශුන්‍යත වූ ආයතන ටික නිසා තමා තුළ නිමිති උපදිනවා,

රාග ද්වේෂ මෝහ ඇති කරන්න පුළුවන්, සිතීම කීම කරන්න පුළුවන් හැකියාවන් මනසේ උපදිනවා.

හැබැයි ඒ මනසේ තියෙන ගති විකෙන් ආයතන වික පරාමර්ශණය කරන්නේ නෑ.

එහෙම කළොත් කියනවා තණ්හා, දිට්ඨි පරාමර්ශණය කරනවා කියලා, තෘෂ්ණාවෙන් දෘෂ්ඨියෙන් ස්පර්ශ කරනවා කියලා කියනවා. දිට්ඨි පරාමාස කියලා කියනවා.

- මේ ‘මගේ අත’ අතගැවා නම් - දිට්ඨි පරාමාසයක්.
- ‘හොඳයි’ කියලා අතගැවා නම් - තණ්හා පරාමාසයක්.

බිත්තිය දිහා මේ ගඬොල් වැලි සීමෙන්ති තියෙන තැනක විත්‍රයක් ඇන්දහම, ඒක දකිනකොට කෙනා කියලා, අනේ මහේෂ් මහත්තයා කියලා මම අතගැවා නම් මේ මොකක්ද?

මගේ දිට්ඨි පරාමාසය. දිට්ඨියක්, මිච්ඡා දිට්ඨියක්, වැරදියි. මේ කෙලේසයක් ඇසුරු කරන්නේ මම. වැරද්දක් ඇසුරු කරන්නේ.

මේ වික නිසා ‘මම කියන හැඟීම’ ආවා නම්, “මගේ අත අප්පා කැක්කුමයි” කියලා අතගැවා නම් - බිත්තියයි පරාමර්ශණය කරලා තියෙන්නේ.

යථාර්තය - ආපච්ඡ යන්න බැහැ.

ඒකයි මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය තියෙන්නේ ප්‍රභංව ගොඩනගාගන්න බැරි විදිහටමයි.

එක දවසින් දවස, දවසින් දවස ලෙහෙනවා මිසක, වඩන්න වඩන්න තියෙන ප්‍රශ්න ලෙහෙනවා මිසක, ඇති වෙන්නේ නෑ.

අද අපි හවතා කළොත් අනිත් ප්‍රශ්න ගැටලු ජීවිතයේ තියෙන හින්දා යි භාවනා කළේ. ඊට පස්සේ ඒ ප්‍රශ්න වෙනුවට බණ භාවනා කරපු එක ප්‍රශ්න වෙලා. දැන් නාම රූප බැලුවා, ඉතිරි වික කරන්නේ කොහොමද? දැන් මේ විදිහට බැලුවා, ඉතිරි වික කරන්නේ කොහොමද කියන ප්‍රශ්න එයි.

නමුත් මේ ටික බලන්න, බලන්න, බලන්න, බලන්න මේ ගැටය ලෙහෙනවා. අන්තෝපටා බහිෂ්ටා ජටාය ජටිතා පජා, තං තං ගොතම පුවජාමි කො ඉමං විජටයෙ ජටන්ති ඇතුළතයි, බාහිරයි මේ ඔක්කොම කෙලෙස් ගැට, ආරවුල්. ගෝතමයන්වහන්ස, නුඹවහන්සේගෙන් විමසනවා මේ ගැටේ ලෙහා ගන්නේ කවුද?

සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපඤ්ඤො විත්තං පඤ්ඤඤව භාවයං ආතාපී නිපකො හික්ඛු සො ඉමං විජටයෙ ජටන්ති - යම් කිසි නුවණ ඇති පුරුෂයෙක් සීලයක පිහිටලා, සමථයක් විදර්ශනාවක් දෙක වඩයි නම්, මෙන්න මෙයා මේ කෙලෙස් ගැටේ ලෙහාගන්නවා.

සති නිමිත්තක හෝ ආනාපාන සතිය හෝ සිත එකඟ වෙන කමටහනකුත් පුරුදු කරන්න. විදර්ශනාව කියලා මේ ලෝකයා අද කරන ඔය විත්ත වීථි කියයි, නැත්නම් විත්තක්ෂණ කියයි, රූප කාණ්ඩ කියයි, ඕවා එකක්වත් නිවනට අදාල නැහැ.

ඔය පින්වතුන් හොඳටම මතක තබා ගන්න එක දෙයක්, රූපය - බුදුරජාණන්වහන්සේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ පෙන්නපු කායනුපස්සනාවෙන් ඔබ්බට යන්නම එපා. ඒ හොඳටම ප්‍රමාණවත් සීමාවයි බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නලා තියෙන්නේ. එයිට මෙහා රූප කලාප, රූප කාණ්ඩ, විත්ත වීථි මේ එකක්වත් නිවනට අදාල නැහැ. බොහෝ දේ ඉගෙනගන්න ඕනේ නම්, මනසේ තව ගොඩගහගන්න ඕනේ නම් කරන්න.

නමුත් අපි බුදුහාමුදුරුවන්ට වඩා වැඩිතර නම් නැහැ. බුදුහාමුදුරුවෝ යම් මට්ටමක් පෙන්නවා නම් කායගතා සතිය කියලා, කය ගැන, රූපය ගැන අවබෝධ වෙන්න පෙන්නවා මිම්මක්. නවසීවථිකය, පටිකුලමනසිකාර පබ්බය, ධාතුමනසිකාර පබ්බය, සතිසම්පජඤ්ඤය - මෙන්න මේ ටික. එතැනින් එහා මොකුත්ම අවශ්‍යය නැහැ. එතැනින් එහා ප්‍රතිපදාවට උපකාර නැහැ. ඉගෙනගන්න පුළුවන්, උපකාර නැහැ. එතකොට සතිපට්ඨානයේ

කායානුපස්සනාව පෙන්නපු සීමාව හොඳටම ඇති. විදර්ශනා ඥානයට අරමුණු වෙන්නේ ඒක.

ඕසය උපදින කොට ම විදර්ශනා කරනවා, කොහොමද - අපි පුද්ගලයා සත්වයා කියලා අපට රූපයක් හම්බවෙව්වී තැනක, කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා හම්බවෙව්වී තැන විදර්ශනා කරනවා. සතිපට්ඨානයේ තියෙන විදිහට කුණප වශයෙන් හෝ ධාතු වශයෙන් බලනවා, පෙළ දහම ඉක්මවා යන්නේ නෑ. ඊට එහා මම වැඩිතර නැහැ. තව කවුරුවත් බුදුරජාණන්වහන්සේටත් එහා රූපය පිරිසිදු දක්වලා පෙන්නන්න තරම්, මොකද මෙයාට සම්මාසම්බුද්ධත්වයටත් එහා ගිය ඥාන දර්ශනයක් තියෙයිද? එහෙම නෑ.

ඒ පෙළ දහම නොඉක්මවා - කය ගැන කුණප කොටස් වශයෙන්, ධාතු වශයෙන් බැලුවා.

‘එබඳු තැනක පිහිටි වර්ණ සටහනකු යි’ - ඔන්න ඔය වර්ණ සටහන එනවා කියන ටික තමයි සතිපට්ඨානයට අමතරව ‘ලෝකෝත්තර මාර්ග ඥාන දර්ශන ඇති කරගන්න තැනට උපකාර වෙන්නේ’.

මේ ටික හම්බවුණේ අභිධර්මයෙන්.

අපිට ‘ඇස් ඉදිරිපිටට හම්බවෙන්නේ වර්ණ සටහනක්’ කියන ටික. ‘විදර්ශනා කරන්නේ ඒක යි මාර්ගය උපදින විදිහට’.

‘මේ විදර්ශනාව තුළ’ - මාර්ග අංග කුළුගත්වලා තියෙන්නේ.

බැරිවෙලා මේ වර්ණ සටහන බලන්නේ නැතුව,

කුණප කොටස් ටික විතරක් නම් බැලුවේ, ධාතු ටික විතරක් නම් බැලුවේ - මාර්ගය උපදින්නේ නෑ.

ඔහේ බලබලා, බලබලා ‘ඒකෙ ඇතුළෙම’ ඉන්නවා.

නමුත් ‘ගඬොල් වැලි සීමෙන්ති විතරක් නම් බැලුවේ’ - එහෙ නිබුණාට, ‘තමන්ගේ මනසේ කෙලෙස් ඇති වෙච්ච එක, ප්‍රපංච ටික, බාහිර අනාත්ම ස්වභාවය තේරුම් ගන්න බැහැ’. ඒ හින්දයි

- මහාභුතයි, උපාදාය රූපයි කියලා දෙකම දකින්නයි,
- බුදුරජාණන්වහන්සේ ‘මාර්ගය උපදින්න ඕනේ විදිහට යි’ මේ ටික පෙන්නුවේ.

එතකොට,

අභිධර්මයෙන් මාර්ග එල මට්ටමේ ප්‍රඥාවට ගෝචර වෙන්නේ කුණප කොටස් ටික නෙවෙයි.

කුණප කොටස් ටික බැලුවේ - මේ වර්ණ සටහන ‘පිහිටා සිටින අන්තර්ගතය’ හඳුනාගන්නයි.

මේ ‘වර්ණ සටහන පිහිටලා තියෙන මේ තැන’ මෙච්චර ඇත්ත නම් - ‘මේ වර්ණ සටහන කෙනෙක් නෙමෙයි’ කියන එකට සාක්ෂි දරනවා.

‘බිත්තිය’ කියන එක සාක්ෂි දරනවා - ‘පිහිටලා තියෙන වර්ණ සටහන කෙනෙක් නෙමෙයි’ කියන එකට සාක්ෂි දරනවා - ‘මේකෙ ඇතුළෙ තියෙන්නේ ගඬොල් වැලි සීමෙන්ති. මෙහෙම නැනකයි පිහිටා හිටින්නේ’ කියලා.

‘පෙනෙන සටහන’ සාක්ෂි දරනවා - ‘මෙතැන තියෙන්නේ කුණප කොටස් ටිකක්’ කියන ටික.

අන්න ඒ ටික තමයි ‘විදර්ශනා ඥානයට අයිති’.

‘කෙනෙක්’ කියලා සිහි වෙනකොටම -

සතිපට්ඨානයට වායාම, සති, සමාධි කියන ටිකයි මේ සම්මාදිට්ඨියට උපකාර කර ගන්නේ.

‘මගේ පුද්ගල හැකියාවෙන් සම්මාදිට්ඨි ඇති කරගන්නවා නෙමෙයි’.

මම ‘කෙනෙක්’ කියන කොටත් මෙතැන තියෙන ඇත්ත මේකයි කියලා ඇත්ත පෙන්නන්න උදව් වෙන්නේ මොකක්ද -

වායාම, සනි, සමාධි.

‘සතිපට්ඨානයට නැඹුරු වෙච්ච නුවණකින්’ තමයි ‘සම්මාදිට්ඨියට අනුග්‍රහය’ අල්ලලා දෙන්නේ.

මම, පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක් කියන තැනකත් තියෙන ඇත්ත, අනාත්මයි කියන ඇත්ත පෙන්නන්න මොකද කරන්නේ,

කුණප කොටස් ටික පෙන්නලා,

‘එබඳු තැනක් ඇසුරු කරගෙනයි මේ වර්ණ සටහන තියෙන්නේ’ කියලා පෙන්නුවහම -

‘ලෝකයා රූපය සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා දකින තැන’ - මෙයා විශිෂ්ඨව දකිනවා, විශේෂණයකින් දකිනවා, විවිධාකාරයෙන් දකිනවා.

විශේෂණ දැක්මක් තමයි මොකක්ද - ‘කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක පිහිටි චිත්‍රයක්’ දකිනකොට මනසේ යි මේ හැකියාව ඇවිල්ලා තියෙන්නේ කියලා.

දෙපැත්තටම බලනවා.

මේ විදර්ශනා ඥානය අවසන් වෙන්නේ මොකෙන්ද?

‘මම මෙහෙම යමක් සිහි කරගන්න කොටත්’ -

‘සිහි කරගන්න උදවුවෙච්ච ආයතනය නිරුද්ධ යි’ කියලා ‘නිවනටම හිත තබලා’,

‘මේ අරමුණු අතහරින්න පුළුවන් හැකියාව’ ගෙන එන තැන දක්වාම අරගෙන එනවා.

එයාමයි මේ ගැටලුව ලෙහා ගන්නේ.

වූවි නැහැ.

**‘අනාත්ම වූ’ ආයතන ටික නිසා ‘ආත්ම සංඥාව උපදවාගෙන’,
ඒක නොදන්නා අවිද්‍යාවෙන්, ‘බාහිර ලෝකය දිහා බලාගෙන
අඩන වැලපෙන’ - මේ මෝඩකම ස්වල්ප නෑ.
හිතන්න එපා මේක ලේසි සිද්ධියක් කියලා.**

බුදුරජාණන්වහන්සේ නමක් කල්ප ගණනක් පෙරුම්පුරලා ආවේ
මේක එව්වරට ලෝකෙට අමාරු දෙයක් හින්දා. ගැඹුරුයි.
කිව්වටවත් හිත පිලිගන්නේ නෑ.

නමුත් නුවණක් තියෙන කෙනා මේක කරගෙන යන්න.
බුදුහාමුදුරුවෝ ගැනවත් විශ්වාසයක් තබන්න ඕනේ නෑ, ඔය
පින්වතුන්ටම පෙනෙයි -

**ඇත්තටම ගඩොල් වැලි සීමෙන්ති සහ විත්‍රය කියන එක දකින
කොට, ‘කෙනා කියන අදහස’ මතසේ උපන්නා නම් - මම ‘මේ
අදහසින් මේ විත්‍රය පරාමර්ශණය කරන්න සුදුසු නෑ’ කියන එක
ඔය පින්වතුන්ම තේරුම් ගනියි.**

බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්ව හින්දා නෙවෙයි, කරලා බලන්න.

එහෙනම් මේ කෙස් ලොම් නිය දත් හම් මස් කියන කුණප කොටස්
ටික ඇසුරු කරගෙන තියෙන වර්ණ සටහන දකින කොට ප්‍රසන්න
මහත්තයා කියන හැඟීම එනවා නම්, මම ප්‍රසන්න මහත්තයා කියලා
මේ අතගාන එක සුදුසු නෑ කියලා ඔය පින්වතුන්ට දකින්න පුළුවන්
දවසක් එයි. එදාට - ‘ප්‍රසන්න මහත්තයා’ මට බැන්නාය, ගැහුවාය,
නින්දා අපහාස කළාය කියන ප්‍රශ්න ටිකෙන් ඔක්කොම මිදෙයි
ඉබේම.

අද අපි ජීවත් වෙන්නේ අනුන් මත. අපි කවුරුවත් නිවහල් අය
නැහැ, අපි ඔක්කොම වහල්ලු. අපේ සැප සතුට දෙක අපි අනුන්ට
හාර දීලා තියෙන්නේ. ඒකයි වහල්ලු කියලා කිව්වේ.

දැන් මම මෙහෙම හිටියට මාව අඬවන්න පුළුවන් අතීන් අයට. ඒ කියන්නේ අපි මේ රූපායතනය මත යි ජීවත් වෙන්නේ. ‘මෙන්න නුඹේ අම්මා මැරුණා, මේ බලපන් කියලා රූපයක් ගෙනත් දැම්මොත්’ - අඬන්නේ නැති වෙයිද මම. එතකොට ‘මොනවා හරි දෙයක් මෙහෙ රූපවල කළොත්’ - මම සතුටු වෙන්නේ හෝ අඬන්නේ නැතිවෙයිද? පුළුවන් වෙයි.

ඒ වගේම කවුරු හරි මට බැන්නොත් මට හිතට දුක එන්නේ නැද්ද? එහෙනම් මගේ හිතට දුක නො එන්න නම් මොකද කරන්න වෙන්නේ? කවුරුත් බනින්නේ නැතුව හොඳ වචන කිව්වොත් හොඳයි. එහෙනම් මගේ සැප සතුට දෙක තියෙන්නේ අනුන් මත නේ. ඉතින් මට වැදගෙන ඉන්න වෙනවා ලෝකෙට. ඇයි වුට්ටක්වත් ඇවිස්සුණොත් මොන මොන වචන පිට කරයිද දන්නේ නෑ, එහෙම කළොත් මට දුක එනවා. ඉතින් නො වදිනා වැඳුම් වැදගෙන ඉන්නේ මේ. ඒක තේරෙන්නේ නෑ ඔය පින්වතුන්ට.

මොකද, අපි අනුන් මත ජීවත් වෙන්නේ. කෙනා කෙනාට, මම කරනවා වගේම ඔය පින්වතුන් මෙහාට, අපි ඔක්කෝම මෙහෙම ඉන්නේ කෙනා කෙනාට වහල්ලු වෙලා ඉන්නේ.

නමුත් ‘මේ ශබ්දය ඇහෙන කොටම, මට බැන්නා නේද කියන නිමිත්ත උපදවා ගන්නේ’ කියලා දැක්කොත්, ශබ්දයෙන් මාව හොලවන්න පුළුවන් වෙයිද?

‘ඇස් ඉදිරිපිටට එන කොට’ - ‘මේ අම්මා මැරුණා කියන නිමිත්ත මම උපදවාගෙන’ නේද තියෙන්නේ, දුක් විදින්නේ කිව්වොත් - මාව රූපයෙන් හොලවන්න පුළුවන් වෙයිද, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් මාව හොලවන්න පුළුවන් වෙයිද? බෑ.

සම්මාදිට්ඨිය ඇති වෙච්ච රහතන්වහන්සේව හඳුනාගන්න තියෙන ලක්ෂණයක් තියෙයි. මහා පර්වතයක් සුළඟින් හෙලවෙන්නේ නෑ

වගේ, මේ ස්පර්ශ ආයතන භයෙන් ඒ මනස කම්පා කරවන්න බැහැ හොඳකට නරකකටවත්.

රහත් වූණා කියලා කියන්න තියෙන එකම සාක්ෂිය එව්වරයි. හොල්ලන්න බැහැ.

ලෝකෙම ඉන්නවා, මේ ලෝකෙට එකතු නැතුව.

මේ ලෝකෙම ඇසුරු කරනවා, මේ ලෝකෙට වහල් නොවී.

ඕන්න ඔය තැනකට යන්න පුළුවන් නම් එව්වරයි.

මේ මම කතා කරපු දේ අඛණ්ඩව පුළුවන් නම් කරන්න. තමන්ගේම මනසේ යහපත තමන්ට දකින්න පුළුවන්. ‘බුදුදහම වගේ එකක්’ නෙමෙයි මම මේ කිව්වේ. බුදුදහම කිව්වේ. ‘සද්ධර්මය වගේ එකක් නෙමෙයි තව’, සද්ධර්මය කිව්වේ මේ. ඒක මම කියන්න ඕනේ නැහැ. ඔය පින්වතුන්ම කරලා බලන්න. තමන්ට තේරෙයි.

මේ ධර්මයේ තියෙනවා වටිනා ගති ටිකක්. **සන්දිඨිකයි** - කල් නොයවාම විපාක දෙනවා, **අකාලිකයි** - හැම කාලයකටම එකයි බොහෝ කල් යන්නේ නෑ, **එහිපස්සිකො** - මෙහෙ එන්න, මෙහේ ඇවිල්ලා බලන්න කියලා ඕනේම අන්‍ය ආගමික කෙනෙක් වේවා, බෞද්ධ වේවා, අබෞද්ධ වේවා, පක්ෂ පන්ති කුල ආගම් හේදයකින් තොරව බය නැතුව ඕනේම කෙනෙක් ගාවට ගිහිල්ලා කතා කරන්න සුදුසුයි. මේ ඇත්ත.

මේක කතා කරන කොට වුට්ටක්වත් පැකිලෙන්න එපා. මෙහෙ එන්න, මෙහෙ ඇවිල්ලා බලන්න කියලා කෙනාටම පෙන්න්න.

උඹ කොහොමද පත්තරේකින් උඹව දකින්නේ? උඹ කොහොමද කන්නාඩියකින්, වීදුරුවකින් උඹව දකින්නේ? මේ කය උඹ නම් මේක කාගෙද?

එහෙනම් හැබෑම තමන් කවුද, කොතැනද? අභන්ත බය නැතුව.

බිත්තිය දකින කොටත් යහම්පත් මහත්තයා නම්, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණ රූපය දකින කොටත් යහම්පත් මහත්තයා නම්,

පත්තර කඩදාසියේ දකින කොටත් යහම්පත් මහත්තයා නම්,
වීඩියෝ පටියේ දකින කොටත් යහම්පත් මහත්තයා නම්,

අහන්න, ‘මේ හැබෑම කෙනාගෙ රූපය කෝකද’ කියලා.

මෙහෙ එන්න, මෙහෙ ඇවිල්ලා බලන්න කියලා පෙන්න්න
තරම් සුදුසුයි.

පව්වත්තං වෙදි තබ්බො විඤ්ඤුහි - ‘නුවණැත්තා විසින් තමන්
කෙරෙහිම උපදවා ගත යුතුයි මේ දර්ශනය’ කියන ගුණ ටිකක්
තියෙයි.

බෙහෙත හොඳයි නම්, පැනඬෝල් ටිකට වැන්දත් නැතත්, ඇදහුවත්
නැතත්, හඳුන්කුරක් පත්තු කළත් නැතත්, ඔලුවෙ කැක්කුම
හොඳවෙයි. ඇදහුවොත් විතරයි හොඳ වෙන්නේ කියලා කතාවක්
නැහැ, එහෙනම් ඒක බෙහෙත නෙවෙයි.

ඉතින් මේකට වැන්දත් නැතත්, හඳුන්කුරු පත්තු කළත් නොකළත්,
කෙනෙකුගේ සන්තානයේ මේක උපදවාගෙන බලන්න ලෙඩේ
හොඳ වෙයිද නැද්ද කියලා.

නුවණක් තියෙනවා නම්, තමන්ගේ දැකීම් පරාසය තුළ ඉදගෙනම,
මේ දේශනාව ඇති නුවණක් තියෙන කෙනා හරියට ඒ ඔස්සේ ආවා
නම්, ප්‍රපංච අඩු මනසක් තිබුණා නම්, නිරෝගි මනසක් හැදෙන්න
මේ දේශනාව ප්‍රමාණවත්. අපේ මනසේ ආසුව වැඩි නම් මේක
පෙනෙන්නේ නෑ, අඩුයි.

ඉතින් ඒ නිසා බුදුහාමුදුරුවෝ ලෝකෙ පහළ වුණක් කියන්න
තියෙන්නේ ඔය ටිකම තමයි. මේ ස්පර්ශ ආයතන හය, ස්පර්ශ
ආයතන හය ගිණි ගත්ත යකඩ වැටක් වගේ පෙනෙන දවසක් එයි
එයාට.

දුක පිරිසිදු දැක්කා කියලා කියන්නේ - ‘විෂ භෝර සර්පයෙක්,
නයෙක් හෝ පොළඹෙක් කියලා දැක්කොත්, විෂ සහිතයි කියලා

දැක්කොත්, ඇඟිල්ල හෝ දික් කරනවාද, කකුළ හෝ දික් කරනවාද? ඔය පින්වතුන්,

මේ ස්පර්ශ ආයතන භය දැක්කොත්, ‘මේ ස්පර්ශ ආයතන භයට නිකමට හෝ නැමුණොත්’ -

‘මනසේ මේ වගේම නිමිත්තක් හදලා දුක්බ සමුදය නිර්මාණය කරනවා’.

ඒ තරම් විෂ සෝරයි කියලා දැක්කොත් - මේ ඇහැට, රූපයට, වක්බු විඤ්ඤාණයට නැමෙයි කියලා හිතනවාද?

දුක පිරිසිදු දැක්කොත්, දුක්බෙ ඥානං ආවොත් සමුදය දුරු වෙනවා කියලා කියන්නේ - මෙහෙට නැමෙනවා කියන ගතියක් එන්නේ ම නැහැ.

ඇයි? මේ පෙනෙනවා කියනකම නිර්මාණය වෙන්නේ -

‘මෙහෙම බලපු පමණකින්’ ඇති, ‘මේ විදිහෙම බලොක් එකක් මනසේ හදයි’.

එතකොට මේ නිමිත්ත තුළ - ජරා මරණ ශෝක පරිදේව දුක්බ දෝමනස්ස උපායාස මහා දුක් කන්දක් තියෙයි, මේ කෙලේසය නිසා උරුම වෙව්ව. මේ ටික නිර්මාණය කරන්න සමත් වෙලා තියෙයි මේ ස්කන්ධ ටික.

එයා දකින්නේ - විෂ සෝර සර්පයෙක් කෑවහම මරණ හෝ මරණයට සමාන දුකකට පත් වෙයි, එක සැරයයි. රූපය උග්‍ර විෂයි, ඇහැ උග්‍ර විෂයි, වක්බු විඤ්ඤාණය උග්‍ර විෂයි ‘ඊටත් වඩා’ කියලා දකියි. ඇයි ඒ?

‘මෙහෙම බලපු පමනකින් ම’ - ‘මේ වගේ නිමිත්තක් පිහිටලා’ නම්,

‘ඇහැ, රූප, වක්බු විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙයි’.

**‘මේ නිමිත්ත’ බොහෝ කාලයක් ‘මනසේ හැප්පි හැප්පි,
සුද්ගලභාවය ලෝකෙ පවත්වයි’ නේද?**

මේ දුක පිරිසිදු දැකපු දවසට දුකේ කලකිරෙනවා. අළු
නිබ්බන්දනි දුක්බෙ - දුකේ කලකිරෙනවා.

නිබ්බන්දං විරජ්ජති - කලකිරීම නිසයි නොඇලෙන්නේ.
මෙහෙට නැඹුරුවෙලා, මේකට ඇලිලා, මේකට බර වෙලා ජීවත්
වෙනවා කියන එක සම්පූර්ණයෙන් නැතිවෙනවා.

නොඇලීමෙන් මිදෙනවා. මේ පැත්ත නොඇලෙන කොටම මේ
ආසුව වලින්, කෙලෙසුන්ගෙන් මනස මිදෙනවා.

මේ ඇස් ඉදිරිපිටට රූප දකිනකොට, ‘ඉබේම’ හිතේ අම්මා, තාත්තා,
දුවා, පුතා, ගෙවල් දොරවල් කියන ‘ගති උපදින එක නතර වෙලා’.
බිත්තියයි චිත්‍රයයි දැක්කා කියලා,

කෙනෙක් කියන හැඟීම උපදින එක ‘නොකරනවා’ නෙවෙයි -
‘උපදින්නේ නැහැ, ඉපදීම නතරවෙලා’.

‘ආයතන භයම පරිහරණය කරනවා’, ‘විසංයුක්තවම විදිනවා’.

තමන් ඒ හා යෙදුණේ නැතුවම, ඇලුණේ නැතුව ම, ඒ හා
බැඳෙන්නේ නැතුවම, වෙන්වෙලා ම ලෝකය ඇසුරු කරනවා.

මෙන්න මේ වගේ තැනකටයි එන්න තියෙන්නේ.

හොඳටම නැවතත් මතක් කරන දේ තමයි කරන දේ තුළයි, චුටි
වෙනසයි තියෙන්නේ. කරන දේ තුළයි සම්පූර්ණ නිවන්මඟ
වැහෙනවා ද නැද්ද කියන එක තියෙන්නේ.

ඕසතරණ සූත්‍රය හොඳට මතක තියා ගන්න. හොඳට මතක තියා
ගන්න,

භාවනා කරන්න ඉදගත්තහම හිතට පහළවෙන, සිහිවෙන හැම
දෙයක්ම අයිති මොකේටද - ‘ඕසයට’.

බාහිර අම්මා ඉන්නවා, දුව ඉන්නවා, පුතා ඉන්නවා, තාත්තා ඉන්නවා කියලා සිහිවෙන එක විතරක් නෙවෙයි, මෙහෙම ඇහූ වහගත්තම තමන් ඉන්නවා, වටපිටාව නියෙනවා කියලා දැනෙන කම ඉඳලා අයිති, මේ ඔක්කොම අයිති ඕසයට.

ඕස තරණය කියලා කිව්වේ මොකක්ද?

‘මේකෙ පිහිටා ද නොසිටීමින්, වෑයම් ද නොකරමින්’ - සිහි වෙනකොටම යන්න අනිත් පැත්තට.

මෙහෙම ඉන්නකොට ම,

‘තමන් ඉන්නවා’ කියලා සිහිවෙන, දැනෙන කම ගත්තහම ඒකත් නිමිත්තක් කියලා දන්නවා.

මේ නිමිත්ත මේ හිතට දැනෙනකම, මේ නිමිත්ත ඇතිකරපු ඇහූ, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙලා බොහෝ කල් නේ කියලා යි බලන්නේ එයා.

මම බලන්න කියලා ගත්තහමත්, කෙස් ලොම් නිය දත් හම් මස් කියන කුණප කොටස් ටිකක් නියෙන තැනක පිහිටි ‘වර්ණ සටහනක්’ ඇතිවෙන කොටම, ‘මේ දැන් මම ඉන්නවා කියන, දැනෙන මේ හැඟීම’ එදාට සිහිවෙනවා නේද කියලා යි බලන්නේ.

මේ හැඟීම, ‘බාහිර මම ඉන්නවා කියන තැනකින්, බාහිර මාව තේරෙනවා’ කියන තැනකින් පිලිදරගෙන ඉන්නේ නෑ.

ඒ ඕසය ඇතුළේ වෑයම් නොකරමින් ඉන්නවා, මේ මම නෙමෙයි, මම නෑ, අනිත්‍යයි වෑයම් කරමින් ඉන්නවා.

ඒ හින්දා - වෑයම් ද නොකරමින්, පිහිටා ද නොසිටීමින්
ඕසය තරණය කරන්න.

හොඳයි, තෙරුවන් සරණයි.